

# Att skapa en process

-Tackla Avbefolkningen av Landsbygden Genom Samarbete med Kreativa Individer

Författare: *Katrin Lysvret, 2016*

*Omfattar bakgrundsmaterial och diskussion om bostadsbyggande på landsbygden, samt tillämpning av metod i ett Småhusprojekt i Uddebo.*

English title:

***Creating a process***

-Tackling rural depopulation by collaboration with viable and creative individuals

*Abstract, Summary and short texts in english*

# Att skapa en process

Katrin Lysvret, 2016



**CHALMERS**

Examensarbete vid Chalmers Arkitektur  
Master Program Architecture

English titel:     Creating a Process  
Examinator:       Sten Gromark  
Handledare:       Emilio Brandao

Katrin Lysvret

## Creating a process

Tackling rural depopulation by collaboration with viable and creative individuals

This is an awakening call! To rural municipalities struggling with depopulation. Look to the highly viable and inspirational individuals and leave the waiting for industrial big guys be for a while. The tiny house movement is an ever growing trend that attracts both solitary wanderers and families in search of simplicity and who see no future in building a home on large mortgages. It is here and now offering opportunity to create prosperous conditions.

In the small but extra ordinary rural village of Uddebo both solitary wanderers and families finds sanctuary. A place where they find they can build a future away from the demands and pressures experienced in society today, and instead be part of a closely collaborative community. This is now hindered by shortage of affordable housing.

The proposal for Uddebo is to produce Tiny House as an initial activity to set development for new housing in motion. At the same time recognizing the demand for affordable housing brought on by speculation in housing as well as a stressful society.

As architect I engage myself in the developing process of this Tiny House project to explore how my role can help the process and the people wanting to create a more simple life for themselves. In a series of meetings we start a productive dialogue with actors involved.

Through engagement in the Uddebo Tiny House project and other rural developing projects I've found that the aims for growth through more creative, environmentally friendly lifestyles in rural municipalities is hindered by the regulated process for building, speculation in housing as well as out of date assumptions about demands on small town living.

I will illustrate opportunities for applying alternative and sustainable developing processes by extending collaboration.



# Innehåll

## 1

Abstract.....4

Innehåll.....6

Introduktion.....8  
Why:

Summary.....10  
Where:  
Questions of research  
How? –Method  
Result  
Reflections  
Discussion  
Conclusion

Bakgrund –Uddebo Småhusprojekt.....17  
Uddebo  
Uddebo Småhusprojekt  
Analys Uddebo Småhusprojekt

Bakgrund –Referenser och relaterad diskurs.....25  
Kontext –Landsbygdsutveckling  
Drömmen om Tiny Houses  
Referenser Tiny Houses  
Frivillig Enkelhet  
Samskapat boende –3 exempel

## 2

Metod & tillämpning –deltagande dialog.....39  
Dialog & samskapat bostadsbyggande  
Uddebo Småhusprojekt  
Kartläggning Uddebo  
Förankring  
Faciliterande Arkitekt  
Samtliga Aktiviteter –Tidslinje  
Dialog: Platsen och aktörerna  
Dialog: Tillstånd att bygga  
Studiebesök: Exempel

Sammanställning dialog & Resultat.....55  
Resultat –Boendekoncept  
Resultat –Projektplan

## 3

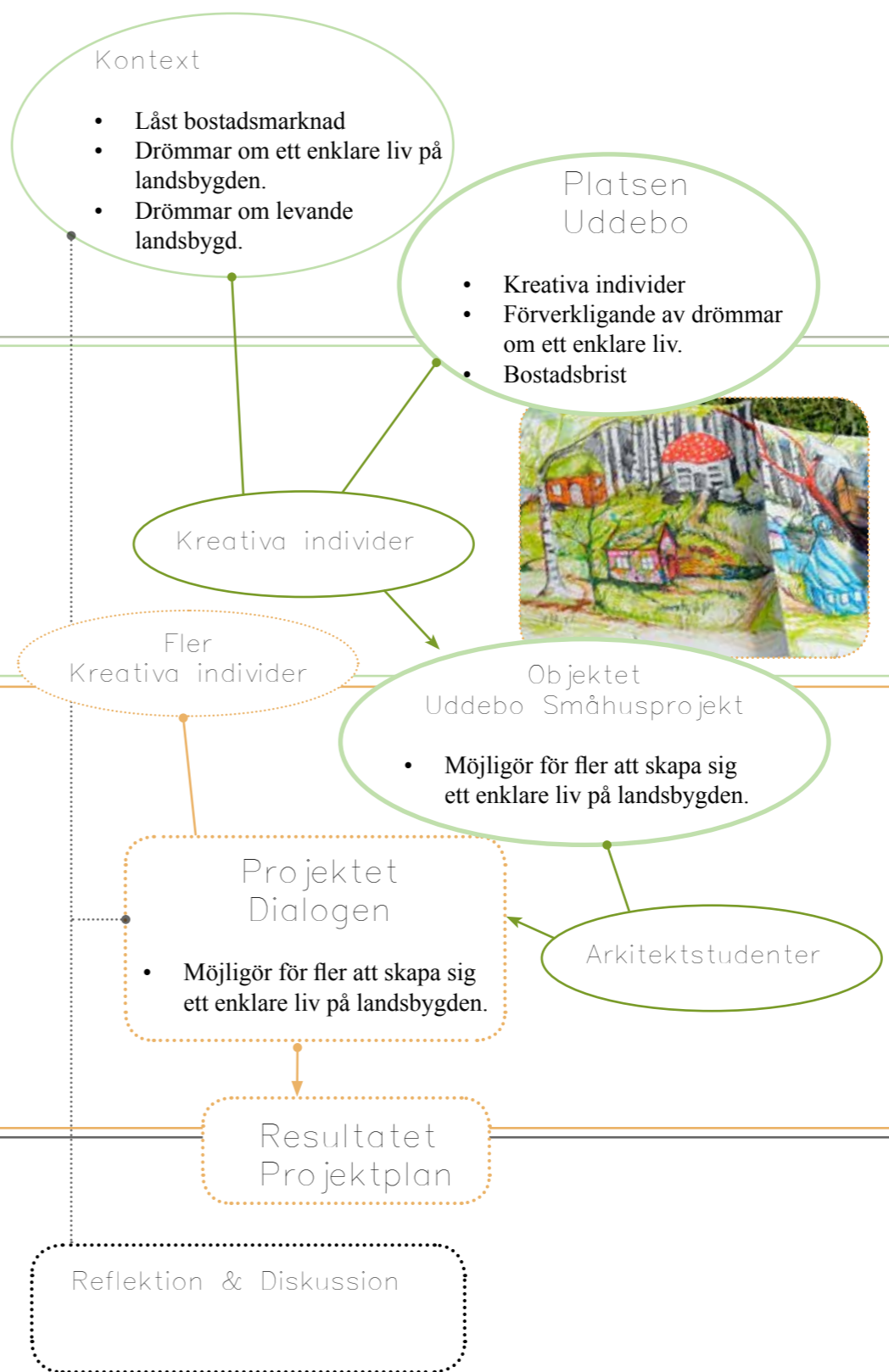
Reflektion & Diskussion .....77  
Reflektion utifrån frågeställning  
Reflektion –Rollen som Faciliterande Arkitekt  
Diskussion –Hinder för samskapat bostadsbyggande

Epilog dokumenterat 2016.....82

Källmaterial.....84

Bilagor .....85

### Överblick



### Disposition

The main part of my work is made in Swedish and presented in Swedish. Complementary to this the Introduction and Summary has been written in English.

Background on the subject of rural development and co-created housing projects in a broader perspective and the village of Uddebo specifically. Includes references and discussion.

Implementation of method, dialogue in developing process for co-created housing in Uddebo. Includes workshops, results and design proposal.

Reflections and discussion about the role of the architect as a facilitating leader and collaborative development processes.

## Why:

### Choice of subject

The report which you are holding in your hand has for me as a student been an opportunity to discuss broadly the effects of a locked housing market and to put forward arguments for the alternative conduct of housing development through co-creation as a undeniably well suited strategy to tackle this. My interest for this issues has grown from an invitation to work with a housing project in the rural village of Uddebo. Gaining understanding of the local situation, the personal reasons for wanting to move to Uddebo and additional stories and observation that I have collected in recent years from friends and through studies in other projects created for me an urgency to discuss: rural development, community, injustice of speculative housing market and issues of social inclusion to which it relates. In this report I will tell the stories from my investigations and present my implementation of method in Uddebo. Conclusively I will reflect upon my findings and my role as architect in this field.

### The project

The Uddebo Tiny House project to which I was invited is the subject around which I have formulated my thesis. Connected to the Tiny House project in Uddebo are many interesting aspects and angles; of lifestyle choices; building and local community organization. I will elaborate upon many in the description following below.

Uddebo Tiny House Project is one of many initiatives in Sweden and around the world. I have refrained of being a designer for building in this project, even though the challenges to explore compact-living in design and construction would be endless fun. In the circumstance, my role as a designer is excessive due to, that the Uddebo Tiny House project already consists of numerous creative creator. To build and design by yourself is also part of the very foundation of the project. The privet home in the Tiny House still question interestingly the way we live and our lifestyle.

### The Author –Personal aim

The aim with working with Uddebo Tiny House project in my thesis has also been to put the project in the house for research and illuminate the structural disadvantages for moving to, and building in rural areas in Sweden today. I will work in the communicational gap between private initiative and strategic municipal planning and I want to improve the conditions for closer cooperation and communication between the two.



Delimitation wheel

Where:

**Uddebo's positive development**

Today, Uddebo is a place where the community is developing through new structures and organization for sharing, and where the inhabitants increasingly co-create in many areas. Uddebo can be proud of their achievements to turn a previously derelict area with diminishing job opportunities and plummeting values on property into a once more blooming community. In contrary to other rural villages with the same negative development where the old derelict houses are torn down to prevent further decay, dedicated inhabitants in Uddebo has made sure these properties come in possession of people who have the interest, knowledge and ability to manage them well and who will contribute to the community. It is through these people and their dedication that has made Uddebo to what it is today.

**Uddebo Tiny house project**

The Uddebo Tiny House project is the subject for my thesis report. The cause for the Tiny House project is to create more housing in Uddebo. Building small temporary houses will circumvent the structural obstacles of low market values for property and will make it possible for new inhabitants to settle in. It is also the prospect that this area will in future develop into permanent housing with full facilities. Welcoming the presently growing "Tiny House movement" and trend for a selfsufficient lifestyle, colaborative community and disasosiation from consumerism is in the cirkumstances benefisial and by all means aplicable in the village of Uddebo as a model for creating population growth locally and in the near region.

**Rural development**

Rural areas are undermined and threatened to be extinguished when the majority of young people leave for the cities. These villages are locked in a corner and have their hands back tied by the current housing situation, unable to stop this development. With plummeting hosing prizes in rural areas, and production costs for new housing exceeding market value, people hesitate to settle in rural areas even if they want to. Difficulies to settle in rural areas is also due to scarcity of avalible land where ownership of land has been inherited through generations. New development is here limited both for the municipal and private initiatives. In rural areas that has become popular to newcomers squatting in tiny houses is therefore frequent because of this situation.

The village Uddebo, with it's unique and attractive social organization, the Tiny House project and the people behind it point out the unsupportive consequences for rural development created by the laws and regulations for building and how they are implemented. But they also point to alternatives and other possibilities. The picture I conceive is that the implementation of currant building regulation creates several barriers to those who want to move to rural areas and be active in building a community that is tolerant and socially and ecologically sustainable. This picture is supported by the many on-going projects that explore alternative processes to build new housing.



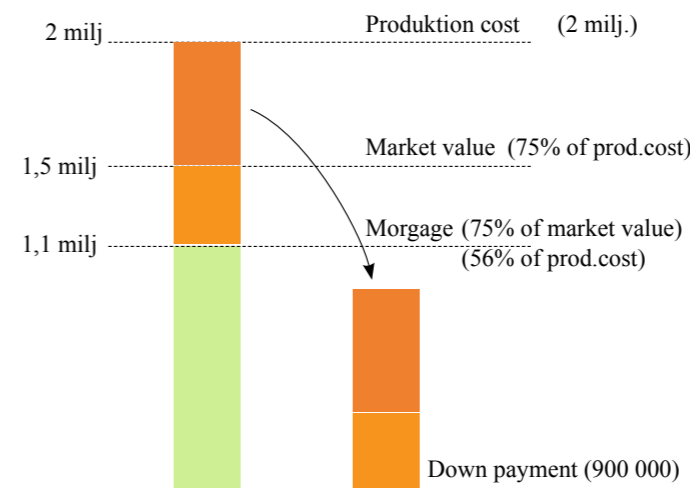
**DREAMS OF RURAL LIVING**

Still, there are many today who dream of a rural life and creatively manages to create it. Where old housing can be bought cheaply there is possibilities. In the areas where this is not an option, but people want to move here any way you have to be more creative. Both private property seekers and municipal officials are back bound by the locked housing market. Creativity is thus much needed to break the lock and make possibilities.

**ADRESSING RURAL AREAS IN NEED**

Rural areas are in need of unlocking the housing market and of attracting new inhabitants risking to be bankrupt if tax income is too low in relation to need for service and care. Creative ideas should appeal to them especially.

**LOCKED HOUSING MARKET**



General figures for housing morgage in small town of Herrljunga.

To buy a building plot, obtain a building permit, material and construction hours needed to build your own home in a smaller municipality in Sweden will cost you about 2 million (SEK). The down payment required will, due to low market values in rural areas, be about 50% of the total production cost. It is just not possible!

## Emancipation

The project that I present in this thesis, and the work that I do in connection to this also derive from individual efforts to find a space where they are able to manage their own home and provision, according to their own needs and abilities. The small house is an expression and quest for economic independence because of the emancipation and confidence that comes with it. Conclusively; it creates an increased quality in life and a feeling of content for these individuals.

In Uddebo Tiny House project, the human being is everything. The humans involved is the single driving force for this project to develop as there are no economic speculation or winnings to gain. In my work with the project I meet people who have chosen a simpler lifestyle because they have a need to do so. They have strong arguments to get away from the hamster wheel of the normative lifestyle by both social and medical needs and convictions. The atmosphere of Uddebo is for many people experienced as sanctuary in the way these individual efforts are represented both in wonderers, newcomers and the born and bred in the village. In my choosing of subject for this report I've been wanting to illuminate their knowledge and the inspirational force in their conviction as resources for development. One that we as planners need to start working with, and prevent to suffocate with rigidly formulated regulations and single tracked processes. In joined efforts with private initiatives it is possible to provide opportunities and offer help to find answers.

I also want us to take the fact that increasing numbers feel limited, and unwell in our society seriously. For this reason I feel that it is of great importance to work for the creation of more alternatives, for an increased diversity in accepted lifestyles so that more people can feel well, and do good.

## Sustainable lifestyles

"Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs."

"Sustainable lifestyle refers to the choices we make in our daily life to achieve a sustainable development."

The great challenge for society in our time is to diminish our destructive impact on the climate and the environment's ability to reproduce resources. To create the transition we need, Uddebo Tiny House project provides an applicable strategy. To live in individual tiny houses may not be sustainable material wise and burning wood for heat not efficient for a majority. But the ideas to live small and to disassociate our lifestyle from consumerism and materialism and instead own and care together is an approach to community and society that to greater extent respects the earth's limited resources. At this state, the approach would also contribute to our scarce knowledge for biological and socially sustainable systems. The experience of participation in the project would be educative on many levels.

In terms of social sustainability the Tiny House community has great potential to provide valuable knowledge and experience in downsizing our normative lifestyle. We have a normative lifestyle and materialistic standard that excludes a large group of people and forces people into lifelong debts. Economical gaps in society are growing. Even though Sweden has high communal ambitions for social inclusion and in taking social responsibility, the reality is that an increasing number of people experience exclusion from society and have difficulties to provide for themselves today. Statistics presented in the book "The spirit level" shows occurrence of inevitable comparison between economic and social classes within a society

and also a constant strive to get closer to the top. The conclusion is that everyone would benefit from a more even distribution of resources. Because enabling everyone to reach the higher level is not sustainable, we need to balance by sizing down. This speaks for promoting the now popular trend for compact living and downsizing which will benefit lower levels if it is able to be reproduced and influential to a new normative.

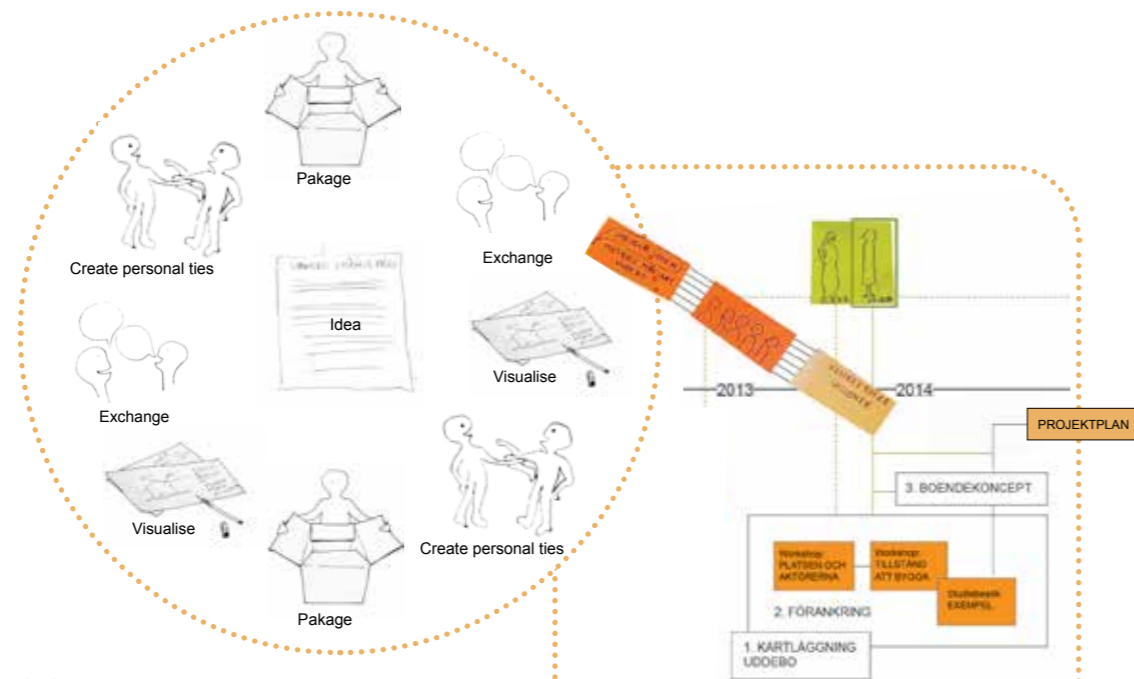
In Uddebo, a concentration of alternative lifestyles and homes has already been established and made the place known. The social organization and diversity of cultures in Uddebo creates an open atmosphere.

## Questions of research

1. ***How can moving to rural areas through co-created housing projects be made less troublesome?***
2. ***How can the occurrence of co-created housing be made more influential to a transition of the normative lifestyle?***

The Uddebo Tiny House project is in itself presenting an answer to the first question. Creating possibilities for temporary stays and increase the number of people passing through the area. Uddebo village is managing to create a flow of people in and out of the village very well. Not only through housing alternatives, but also by establishing several activities that attract people from outside, locally, nationally and internationally. This in turn, makes it possible for people with similar interests to meet and develop attachments to the village that makes them want to live here. Secondly is the question of financing a home. Now presenting Uddebo Tiny House project that will allow building of tiny and affordable housing that can be developed over time is one way to tackle this.

The second question has led on to investigations on what is preventing a more frequent appearance of co-created housing in the light of many people looking for the opportunity. Stories from co-created projects that has been realised indicate poor facilitation from decision making officials and politicians. Other troubles experienced has been concerning the social sustainability and relations within the group of project participants. A more frequent occurrence of the type of projects would offer experience and knowledge to guide in the conduct of co-created processes.



## How? –Method

### Writing a thesis in architecture

Writing this report and doing the investigations that I am in its self a part of the method to make planning for co-created housing more frequent and less troublesome in a near future. This is my contribution to the discussion both broadly and locally for the Uddebo Tiny House project.

### Implementation of a Co-Created dialogue

To infuse the project group with confidence to act upon their dream to move to Uddebo I step in to facilitate a process. By working together and interactively with a group of potential future inhabitants and project initiators we educate ourselves and organise our dreams into statements in a project plan. In this stage of the project the group of individuals are unknown to each other and the short dialogue series formed is also to create personal ties between the individuals. The outcome is unpredicted as we do not know each other or the project fully at the start.

### Literature and interviews

Outside from the implementation in Uddebo I have met and visited individuals that live in Tiny Houses and co-created housing to get a greater insight and understanding for

By creating opportunity to meet and exchange ideas about Uddebo Tiny House project, as well as establishing a working name and forum for the project things are set in motion. I facilitate analysis and visualisation as well as discussions about social organisation and dialog with the municipal building and planning office.

A serie of two workshops and a study trip is organized with invited people interested in Uddebo and building. In this time we manage to establish the concept of the project both within the group, to a public audience and at the municipal building and palnning office as well as produce written and visual material about the project.

the motives behind their creation and for the obstacles they've had to maneuver in the process. I have also met and spoken to officials in a number of rural municipalities in the region to get the insight an understanding for their perspective on depopulation, co-created housing and struggles to provide housing and infrastructure that supports an attractive and active community. I have studied scientific, populistic, political publications and chronicles about co-created housing projects, housing policy, rural development, sociology, as well as writings on the effects that the global market, consumerism and hosing situation has on the individual's and community welfare.

## Result

### Project Plan

The dialogue series results in a process plan based on the physical conditions of the sight and the individual capacities and interests of the group and other actors connected to the project. The process plan map out the several opportunities and scenarios for development of housing and other activities that could take place on the site and in time result in a more permanent housing development. This could be developed further introducing more potential actors but is limited to the ones personally participating in the dialogue.

### Design

The analysis that we did together in the dialogue constitutes a basis for numerous different architectural design projects to be developed and investigated further. I make a brief model study and series of sketches based on a first initiative with presently available actors.

### Project development

The dialogue with workshops and additional activities has also worked as a promotional campaign for the Tiny House Project and Uddebo village. Two of the participants from

the dialogue has after their involvement moved to Uddebo by renting rooms in other buildings from where they have moved on to planning for building an own Tiny House and purchasing property for sale. The dialogue with officials about plans for a Tiny House area has been continued through actors who did not actively take part in the dialogue series but was inspired. The Facebook page "Uddebo Småhusproject" that we created receives new likes every week even after three years since I started my thesis.

## Reflections

### Architect as facilitator

## Discussion

Economical parameters are no longer a driving force for development in the rural areas described in this report. In its absence there is room and opportunity for another order of development to develop. One where market speculation and consumerism are no longer the central core for community development, but where the human ability to organize determines. These conditions creates an attractive outlook for a large group of people who are searching and planning for a small scale life and means to be self-sufficient. This is where the rural municipalities needs to show that they can support these initiatives. The situation creates unique opportunities to develop processes where the human, her creativity and her desire to make a home is the driving force. In the current state of things politics and building regulations are preventing such developments, which results in fewer inhabitants and connected problems in rural areas. Adaptions in the regulations for building, ability to communicate and education on how regulatons can be viewed differently are sugestions on how to create a better climate for searchers of simple life and rural municipaleties can start to see benefits for cooperation.

## Conclusion

With creative inhabitants, young and old, the rural areas and communities can be strengthened in their own local and unique heritage even through transition into new directions. Good examples show that transition and development along new directions is not necessarily coupled with discarding heritage and traditions which is a common argument that constrains these communities in conservative and excluding mindset. To illustrate this, space to create has to be available. The will and knowledge to work with collaborative process has to be there, and it needs to come from within. Rural areas has to let go of old assumptions for what kind of housing is attractive and invite another clientele, or they will keep treading water and fall even farther behind the so called developing areas and big city regions status wise.

# Bakgrund *Uddebo Småhusprojekt*

## Innehåll:

Uddebo  
Projektbeskrivning  
Analys

Den postindustriella orten Uddebo och bostadsprojektet *Uddebo Småhusprojekt* är utgångspunkten för mitt arbete. I det här avsnittet beskrivs orten Uddebos karaktär samt upprinnelsen till formuleringen för bostadsprojektet *Uddebo Småhusprojekt*.

## Uddebo

### Geografiskt läge

Uddebo ligger i ån Assmans dalgång strax utanför kommunens centralort Tranemo i Sjuhärad. En bruksort som vuxit upp kring textilindustrin. Samhället ligger fem kilometer väster om Tranemo, utmed väg 156 mellan Skene och Tranemo. Området kring ån är rikt på odlingsmark och de kringliggande områdena består av stora skogsarealer. Resan från Göteborg till Uddebo tar två timmar med kollektivtrafik och en timme och tjugominuter med bil. Mer information och kartmaterial om Uddebo på s.55-63.

### Lokalt engagemang

Sedan knappt tio år tillbaka har invånarna succesivt tagit över och förvaltat flera av de tidigare kommunägda byggnader som stod och förföll. I dessa byggnader ges nu plats för både allmännyttiga verksamheter som kooperativ barnomsorg, fritidsgård och butik, samt rum för konst och kulturutövande i form av ateljéer och kurslokaler. Det växande engagemanget som vuxit ur det kollektiva förvaltandet för bygdens byggnader och kulturarv har blåst liv i denna avbefolkningsort. Engagemanget och framtidsandan har lockat hit en målgrupp som dessutom skapat underlag för en rad andra tillgångar. Här bland de 300 invånare finns bland annat en väl fungerande bilpool, gratisbutik och en mycket aktiv skjutsgrupp som gör det möjligt att inte äga egen bil. Det finns en lokal inköpsförening för ekologiska matvaror, och en lång rad andra verksamheter



### Bilder från Uddebo

1. Landsväg längs vatten.
2. En skylt från Uddebo
3. Evenemang i Gula Huset. Med chartrad buss hämtas intresserade i Göteborg för att hjälpa till med restaureringen av Gula Huset. Mat och underhållning inkluderat.
4. Gamla och nya byggnader i Uddebo.
5. Västafrikansk dans och trumning i f.d. Skolhuset.

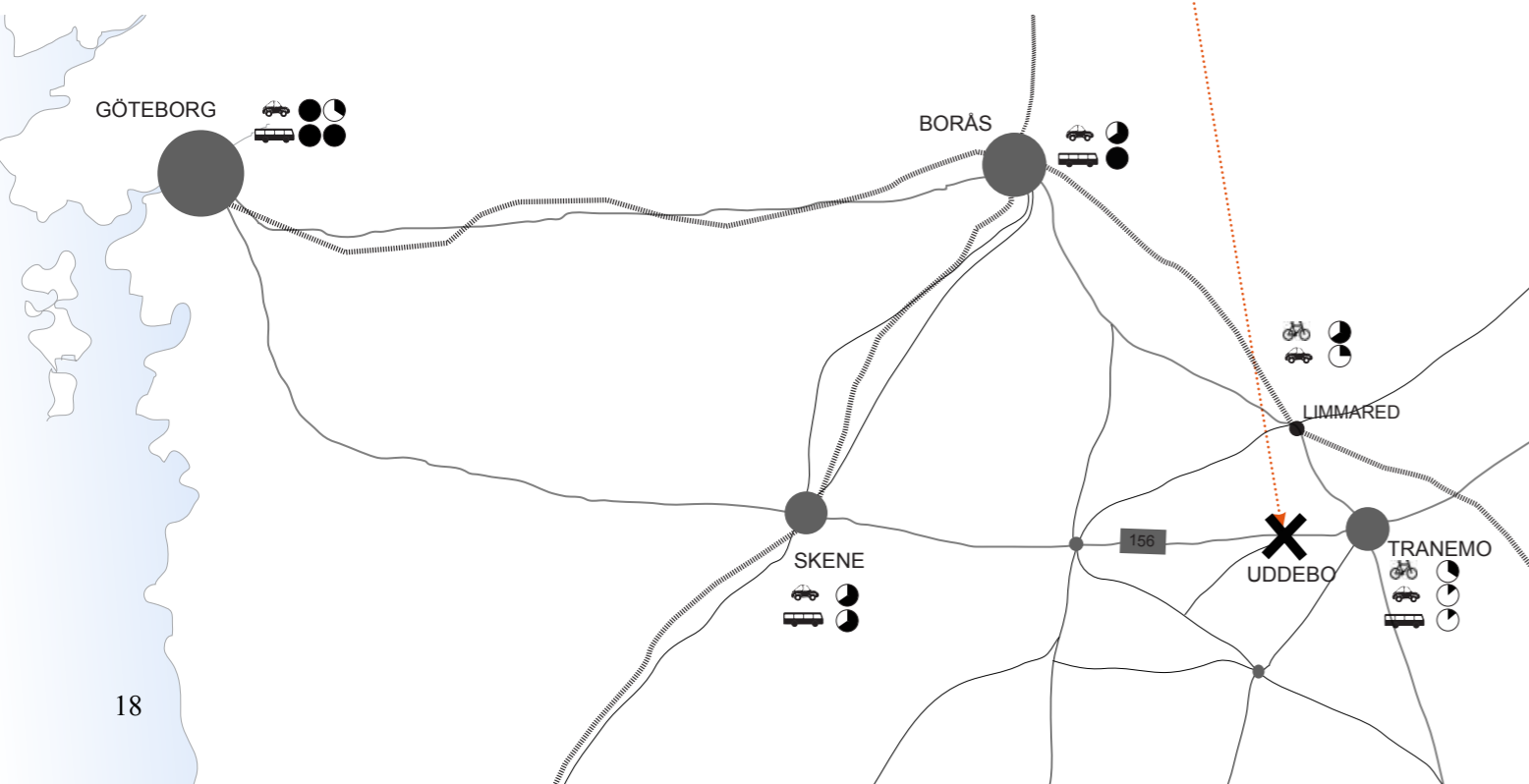
### Behov av nya bostäder i Uddebo

Den ökade inflyttningen som kommit till följd av Uddebo nya profil har gjort att det idag är ett underskott av bostäder på orten som möter målgruppens förutsättningar. Viljan och möjligheterna för Uddebo att fortsätta utvecklas genom det sociala engagemanget för det lokala samhället och för en enklare livsstil och egen produktion är stark. När det nu kommer till att bygga nya bostäder som uppfyller samma egenskaper på kreativ frihet som en äldre byggnad i glesbygden kan erbjuda är inte de planlagda villatomterna något alternativ.

Nya former för självbygge sökes. **En idé** för att ge möjlighet att bygga små enkla och individuellt utformade boenden togs fram av engagerade invånare. Idén har formulerats utifrån förståelsen för både de ekonomiska och sociala hindren hos många för att flytta till landsbygden och att bygga ett eget hus. Kortfattat kan dessa hinder sammanfattas i följande två punkter:

- **Det är kostsamt att bygga nytt på grund av låga marknadspriser med dyra bolån till följd.**
- **Det finns en oro hos inflyttare för att bli isolerad både genom geografiskt avstånd och sociala skillnader.**

Därför måste det skapas andra typer av vägar för att bygga och etablera sig på orten som är ekonomiskt möjligt för målgruppen som söker sig hit.



## Idéerna för nybyggnation

### Första idén –Prova Bo Uddebo

Bakgrunden till Uddebo Småhusprojekt sträcker sig tillbaka till 2010, då bristen av bostäder i Uddebo som mötte målgruppens behov och önskemål började ta slut. Med stort engagemang från aktiva i kulturföreningen Gula Huset\* formulerades en idé om hur man kunde hjälpa situationen. Inspirationen kom efter besök på en mäsas för ekologiskt hållbart småhusbygge på Nääs kultur- och byggnadsvårdscenter. Det är på denna idébakgrund som vi nu jobbat vidare med Uddebo Småhusprojekt. Läs hela projektbeskrivningen här till höger.

### Andra idén –Uddebo Småhusprojekt

Initiativtagarna bakom Uddebo Småhusprojekt beskriver det som ett bostadsprojekt där det ska skapas fritt och ges utrymme för kreativitet och lek med form och färg. Idéerna baseras på den målgrupp som visat intresse för att flytta till orten och en vilja att utveckla träarkitekturen på orten som redan är ett karaktäristiskt drag för Uddebo. Samt vill man skapa ett samarbete med den lokala friggebodsföretaget Jabo.

### Gestaltning för Uddebo Småhusprojekt

För att skapa en varierad bebyggelse och ge utrymme för individualitet i uttryck ska varje byggnad uppföras av olika personer. Egen rätt att skapa sitt eget bo är en grundpelare i gestaltningen.

### Vägen dit -Vagnar och Tiny Houses

Det är inte bara att börja bygga. Det här är en del i en utvecklingsprocess som började med första idén och nu är inne på andra. Uddebo Småhusprojekt handlar om att uppföra småhus på sikt. En tanke som vi tror kan leda oss dit är att samla pågående och planerade bovnadsprojekt till ett och samma område för att lättare kunna samarbeta och hjälpa varandra i byggandet. Den alltjämt växande rörelse för Tiny Houses, och hus på hjul är på platsen större än intresset för att satsa och planera för en mer permanent bosättning. För att jobba med det aktiva intresset föreslås att en vagnplats ska anordnas som samtidigt skapar ett forum för att diskutera och planera för en mer permanent bosättning.

I enlighet med formuleringarna i Tranemo Kommun översiktsplan skulle ett tillskott av ytterligare kreativ träbebyggelse i form av små individuellt och lekfullt utformade hus än mer förstärka attraktionen, locka fler besökare och bära vidare en lokal tradition.



*Bilden är en visionsbild för ny bebyggelse i Uddebo skapad av initiativtagarna 2010.*

### Prova Bo Uddebo

#### Varför?

För att ge människor boende i stan en chans att prova bo på livet på landet. Vi erbjuder ett boende för människor som kanske har gått i tankarna att vilja prova på ett annat boende och framförallt ett liv utanför staden men som inte kanske vill ta steget fullt ut, utan testa vingarna till en början. Detta första sätt att bo ger dom en god möjlighet att komma in i gemenskapen. När man också har en gemensam toalett, dusch och kök bidrar man till en annan form av boende som vi tror kan vara en framtid för vissa, det kollektiva! Vi är sociala varelser som har stort behov av utbyte med andra människor, samtidigt som många behöver det privata utrymmet. Denna form av boende erbjuder båda delar och är en ingång i vårt samhälle. Vi kallar det Prova På.

**Syfte och mål** Om detta blir en positiv upplevelse kommer det att leda till att fler väljer att flytta till landet och i vårt fall, Tranemo Kommun. Vi vill givetvis sprida detta budskap och hoppas att andra kommuner hänger på. Målet är en levande landsbygd.

**Metod** En gemensam byggnad står som bas där man har tillgång till dusch, toalett, kök och gemensam lokal kanske även ateljé. Detta bidrar till en levande mötesplats. Vi vill till varje nyinflyttad person erbjuda olika stugor/friggebodar som innehåller bara det enklaste men är alldeles tillräckliga att bo i för en viss tid. Stugorna är också designade på ett personligt sätt som gör att varje stuga blir unik. Det ska vara en lantlig, mysig atmosfär. Till varje stuga finns el dragen. Samtidigt vill vi förespråka det hållbara så målet är att varje stuga kommer ska utrustas med solceller och andra energieffektiva lösningar.

**Budget** Varje stuga blir som en bostadsrätt och kostar ca, 20 000:- att förvärva. Då utgår en hyra på varje stuga på mellan 1500-2000:-/mån. Vill man nu avsluta boendet så säljs stugan till samma pris.

**Företaget**, Jabo i Tranemo, är kontaktade och positiva till att sälja friggebodar till materialkostnad.

Mvh  
Claes Blixt  
Gula Huset  
Uddebo  
E-mail: claes-blixt@xxxxx.com  
Mobil: 076-XXXXXXX

\* Gula Huset -En kulturförening i Uddebo som står bakom initiativet till Uddebo Småhusprojekt och många andra utvecklingsprojekt i Uddebo. Mer information om föreningar i Uddebo finns på s.55-63.

## Frågeställning

-Vad kan jag som arkitekt göra?

Initiativtagarna bakom Uddebo Småhusprojekts frågor blir mina frågor. Den första frågeställning jag tar med i det här arbetet är:

### 1. Hur kan inflyttning till landsbygdsområden genom samskapade boendeprojekt bli mindre krångligt och kostsamt?

Bakgrunden till frågan står beskrivet på s.19. Det finns många som är nyfikna på Uddebo som ort och intresserade av att flytta hit men de bostadsmöjligheter som finns möter inte deras önskemål och krav. Ofta söker de här människorna en social gemenskap i sin nära boendemiljö och/eller har inte möjlighet att ta den ekonomiska risken det är att bygga själv. Den metod som jag tillämpar i arbetet är ett möjligt svar på denna fråga.

Utifrån mitt egna intresse för samskapade boendeprojekt och normbrytande livsstil har jag valt att involvera mig i Uddebo Småhusprojekt. Genom mitt arbete kommer jag kunna fördjupa mig i dessa två ämnen och få en fördjupad förståelse för den livsstil och de sociala konstruktioner som efterfrågas av de som söker sig till Uddebo inom ramen för projektet. Samtidigt kommer jag att ha med mig perspektiv från min yrkesutbildning och yrkeskår in i projektet.

Genom att göra dessa undersökningar och dokumentera mitt arbete söker jag att förstå och synliggöra varför små och enklare samt samskapade boendeformer som efterfrågas av många inte förekommer i större utsträckning.

### SWOT–analys Uddebo Småhusområde som katalysator för ökad inflyttning

SWOT analysen kartlägger möjliga effekter av ett kampingområde eller experimenterande byggplats för vagnar i Uddebo. Analysen ger en överblick över olika senarion som kan följa med projektet och är en bra grund att diskutera utifrån och ger en hjälp till att identifiera problem och hur dessa ska undvikas och hur styrkor ska förstärkas. S.W.O.T står för Strengths, Weaknesses, Opportunities och Threats.

#### Styrkor och möjligheter

Det finns i min mening intressanta perspektiv i Uddebo Småprojket över hur initiativ av den här typen kan verka positivt för landsbygdsutvecklingen. Möjligheten att kunna hyra ett inte allt för dyrt boende gör steget minder från idé till handling. Småhuset bli den nya rurala hyresrätten. Det skulle skapas mer utrymme för människor

S

#### Strengths/Styrkor

- accessible for new settlers
- affordable for settlers
- makes knowledge exchange about sustainable building materials and re-use accessible
- increase feeling of well-being and community for participants
- re-utlises derelict area and building
- increased income for local associations

O

#### Opportunities/Möjligheter

- enitiates development of new housing
- creates new, and strengthens old social relations
- increase number of inhabitants in the village and municipality
- generate basis for new buisnesses
- forming a local and regional forum for Tiny House builders
- create attraction for tourism and international exchange in Tiny House building
- inspires down-sized lifestyle

W

#### Weaknesses/Svagheter

- open for any one, risk for undesired settlers
- coplicated developing process with many actors involved
- un-certified knowledge base in visionaries for a certified conduct

t

#### Threats/Potensiella hot

- development of un-certified and unsafe hosing stock
- conflicts with different-minded neighbours
- strain on local eco-system
- conflicts regarading use of area

att välja en enklare livsstil. Viljorna som driver idag är starten på en trend som får mer och mer genomslag. Att redan nu vara med och utveckla goda system och samarbeten kan vara betydande för orten som vägledande i en snar framtid. De idag outnyttjade markområden och dess byggnad skulle gynnas av att en verksamhet tar dessa i bruk på sett att de rustas upp till brukligt skick. (Detaljer om markområde, se kap 2) Att gruppen som initierat projektet har goda kontakter på rätt ställen och klimatet i Uddebo är öppet för lite ovanliga projekt (Tranemo Översiktsplan) skapar också goda förutsättningar för att idéerna ska kunna utvecklas och realiseras.

#### Svagheter och hot

Det finns några saker som behöver beaktas i utvecklingen av projektet. Det ena är att det finns delade meningar kring markområdets användning. En tillfällig kamping skulle kunna verka direkt positivt för platsens upprustning både för eventuell utökad fotbollsspel och funktion som social samlingspunkt genom att byggnaden rustas upp och aktiviteten på platsen ökar. Kampingens verksamhet får samtidigt inte konkurrera med möjligheten att spela på planerna då det är en återkommande aktivitet och flera i byn värdesätter denna möjlighet hög samt ser en möjlighet till att fotbollsspelet ökar i takt med att invånarantalet i byn ökar.

Ytterligare hot är att ett tillfälligt boende med få restriktioner kan attrahera boenden som inte respekterar eller delar de ambitioner som finns med området vilket kan medföra konflikter som förta syftet med projektet. Organisationen och förvaltningen är därför viktigt att den är tydlig och väl genomarbetad. För att inte heller skapa undermåliga permanentboenden bör det förslagsvis finnas ramar för hur länge projektet ska finnas som kamping.

# Bakgrund

## – Referenser och relaterad diskurs

### **Innehåll:**

Kontext landsbygdsutveckling

Drömmar om Tiny Houses

Frivillig Enkelhet

Samskapat boende och dialogprocesser

Det här kapitlet har handlat om att hitta referenser som kan hjälpa mig att förstå kontexten, som är landsbygdsplacerad och hjälpa mig att utforma mitt arbete med gruppen i Uddebo. Genom att beskriva processen från idé till färdig byggnad i olika samskapat bostadsprojekt samt att se de förhållanden och strukturer som gör det svårare och lättare att genomföra ett samskapat bostadsprojekt söker jag min metod. Mina huvudsakliga källor är intervjuer och egna observationer från studiebesök tillsammans med gruppdeltagarna i Uddebo Småhusprojekt.

Jag har också sökt referenser som kan ringa in och förklara vilka rörelser och motiv som ligger bakom drömmen om ett Tiny House. Tiny House-rörelsen rymmer både politiska, ekonomiska, sociala, ekologiska och aktivistiska motiv och tankar som utforskar en livsstil som är mer ekologisk och socialt hållbar än den västerländska normativa. Dessa motiv försöker jag här beskriva genom exempel och litteraturreferenser.

## Kontext – Landsbygdsutveckling

Under besök till tre landsbygdskommuner i länet tillsammans med Co-Create community\*, blev det tydligt att det finns en alltfjämt närvarande frustration hos många landsbygdskommuner över hur man ska behålla sina invånare eller attrahera nya invånare när ekonomin inte räcker till varken för kommunala bostadsbolag eller för privata att skapa goda bostadssituationer för målgruppen. Under besöken diskuterades upplevda problem angående avbefolkning. Diskussionerna kretsade kring ett specifikt fall i respektive kommun. Mellan dessa tre platser finns både exempel över hur marknadspriser och spekulation missgynnar det önskvärda levande samhället och hur det med vilja och sammarbete går att hitta lösningar i andra former för utveckling, ägande och förvaltande av bostäder.

### Tranemo

Samtalet på Tranemo kommun, i vilken Uddebo är belägen, handlade om vikten av att vara lyhörd för intressen och engagemang som dyker upp till följd av situationer som uppstår. När jobben, samhällsfunktioner och service succesivt försvinner, minskar invånarantalet i kommunen. När förändringar som engagerar sker vill man snabbt fånga upp detta och ”smida medan järnet är varmt”. T.ex. läggs en skola ned. En sådan händelse föder ofta idéer om nya verksamheter för de nu tomma lokalerna. Grannar börjar samverka genom ett gemensamt engagemang. I de här fallen är långa handläggningar och ändringar i detaljplaner ett förödande och tidskrävande hinder där inspiration riskerar att svalna och dö innan regelrätta förfarande har haft sin gång. I och med detta går man miste om tillfället för de engagerade att skapa nya relationer och växa tillsammans istället, i det tomrummet som bildats. I det här sammanhanget är det viktigare att det finns utrymme att agera snabbt och låta människor testa och utvecklas utan bestämda förutsättningar.

### Tanum

De gamla fiskelägena på Bohuskusten har genom att de köpts upp av kapitalstarka semesterfirare förvandlats till sovstäder. Effekter av en spekulativ marknad som missgynnar samhällslivet. Höga priser gör boendena otillgängliga för många, inte minst unga som är nya på bostadsmarknaden som därmed måste söka sig bort från kommunen och avbefolkningen

Landsbygd: *I Sverige finns ingen vedertagen definition. För olika syften används olika definitioner. Här menar jag landsbygd som område utanför tätort.*

Långvarig negativ utveckling i Landsbygdsområden: **Avbefolkning** -unga flyttar till större städer för sysselsättning. **Åldrande befolkning** -andel arbetande och skattebetalande invånare sjunker i kommunen. **Service försvinner** -skola, vård, omsorg och handel försvinner.

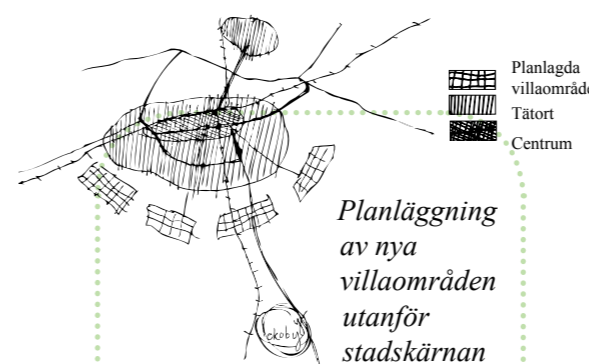


Samtal med tre planavdelning på tre landsbygdskommuner i Västra Götalandsregionen ger ökad insikt över hur diskussionerna kring inflyttning och alternativa boendeformer ser ut bland tjänstemännen.



Attraktiva kustområden trissar upp marknadsvärdet på husen som köps upp av semesterfirare och lämnas tomma större delen av året.

Andra målgrupper inklusive samskapade boende projekt som kan ge livkraft till samhället kan inte konkurrera och uteblir eller placeras avskilt från övrig bebyggelse.



Planläggning av nya villaområden utanför stadskärnan dominerar fortfarande. Samskapat bostadsprojekt isoleras avskilt från stadskärnan och övrig bebyggelse. Modellen bygger på förlegade rön om vad inflyttaren till landsbygden efterfrågar och om vad samskapat boende kan vara.

ökar. Det relativt låga antalet året-runt boende gör underlag för föreningsliv och andra verksamheter knappt, och i värsta fall för litet för att gå runt. På plankontoret är man väl medveten om problematiken och har testat olika strategier för att öppna för andra målgrupper, men utan att uppnå önskat resultat.

Tidigare anställd på Tanums planavdelning berättar att bygglovsenheten jobbar med kvantitativa mål och att antalet ansökningar för detaljplaneutredning och nya bygglov från kapitalstarka semesterfirare tar den mesta av deras tid. Det här ger indikationer om att kunskapen som finns på plankontoret inte får tillräckligt genomslag i den politiska målformuleringen i översiktsplanen och förhindrar att alternativa strategier prövas eller utvecklas vidare. Situationen illustrerar vilken betydelse den politiska viljan har i det här sammanhanget och att det inte räcker att kunskapen finns hos tjänstemännen.

### Herrljunga

Med mål att öka inflyttningen till Herrljunga startades 2014 en ambitiös process för att utveckla ett samskapat bostadsområde med små enkla villor i en samfällighet och med gemensamma samlingslokaler och odlingslotter. Allt enligt inflyttarnas önskemål och utveckling under medverkan. Förutsättningarna var goda; intresset var stort och en redan antagen detaljplan var reserverade till ändamålet. Med en lyckad förprojektering, men med många frågor kvar att lösa är projektet fortfarande under utveckling. I skrivande stund har det stannat av i brist på politisk beslut att satsa på projektet som anses för annorlunda och omfattande för den lilla orten ekonomiskt. Herrljunga näringslivsbolag som initierat projektet har inte längre finansiering för att förse projektet med en projektledare och den sittande planarkitekten som har tagit över som kontaktperson har inte heller tiden som krävs för att leda och hitta vägar som för projektet vidare. Situationen illustrerar igen vikten av att alla parter sluter upp för den här typen av projekt för att det ska gå att genomföra. Att erfarenheter som kommit av genomförda alternativa bostadsprojekt kommer politiker och tjänstemän till del är av betydelse då ovanan och okunskapen inför okonventionella förfaranden skapar oro som blir ett hinder i sig på landsbygden.

\* Co-Create community är ett kollektiv arkitekter som arbetar med samskapat bostadsprojekt i landsbygdskommuner. Besöken gjordes som del av en marknadsundersökning till följd av uppmärksammat examensarbete med samma namn vid Chalmers arkitektur.

## Referenser Tiny houses

### Tiny Houses

Ett Tiny House kan vara en vagn eller ett litet hus som står på egen eller arrenderad mark. Dessa är 10-30kvm. Det är anpassat så att bara det mest nödvändiga får plats.

### Tiny House movement

Kanske är det på grund av den rådande bostadsbristen och ostabila ekonomiska läget eller mitt ökade intresse som gör att jag upplever att mer rumsrena projekt med fokus på att bygga själv och leva litet poppar upp som svampar just nu. Med förtecken som Återbruk, och emancipation/frigörelse för mindre bemedlade och andra marginaliserade grupper i samhället bedrivs kurser och workshops. Den långsamma anpassningen av bostadspolitiken till ekonomins svängningar har skapat en bostadsbrist som tvingar privatpersoner att ta saken i egna händer. I synergin mellan denna bostadsbrist och behovet av omställning till mer ekologiskt hållbara levnadsmönster skapas nu den frivilliga enkelheten på bred front

**Det finns något befriande med ett enkelt liv. Det är som att yttre krav blir färre. Det blir lättare att se det som är verkligt viktigt i livet och att få tid och råd till detta. Man får mer tid för livet!**

*Markus Skoog, som bor i en bovagn i Dalarna (läs intervju under bilagor). (SR, P4 2014)*



1. Lohmüllerstrasse, Berlin
2. Markus, Bottna
3. BoneYard Studio, USA

*Jag bygger mitt hus innan jag får mark. Det finns ingen mark. Eller ingen mark till rätt pris. Så länge bor jag i vagn tills jag har råd att köpa egen mark. Vill inte ta lån. Markus Skoog, P4*



*Vagnbebyggelse eller temporära bosättningar har förekommit i Skattungbyn sedan lång tid. Studenter vid ortens folkhögskola för självhushållning lockar många på jakt efter ett enklare liv. I vissa fall har bosättningarna skapat konflikter som skapat dåligt rykte och oro för företelsen.*

*Markus Skoog fick möjlighet att bygga sitt Tiny House på en väns privata mark. Under tiden han kunnat bo i byn har han beslutat sig för att stanna och har med tiden byggt upp relationer som varit avgörande för att över huvud taget kunnat få köpa egen mark idag.*



### Vagn som första boende

Att bo mobilt under en tid har för vissa varit enda sättet att kunna bo på en viss plats där marknadspriserna eller det sociala klimatet annars gjort det omöjligt.

Jag har pratat med Markus Skoog som ville flytta till Skattungbyn och etablera sig på orten efter att avslutat den folkhögskoleutbildning för självförsörjning och livsföring som finns här. För Markus och många andra i samma situation har möjligheten att bo och bygga vagnar varit vägen in.

På grund av sin sociala status och val av livsstil i relation till ortens sedan generationer etablerade befolkning var möjligheten till att hitta bra mark till ett bra pris begränsad för Markus. Orten har haft flera dåliga erfarenheter av vagnboende "flum", och markägarna hade ingen lust att ge utrymme för mer av den varan, eller så är markerna så splittrade efter flera generationers uppdelning att det är svårt att hitta en säljare av den anledningen. Med möjlighet att hyra vagnplats hos en invånare och bygga upp relationer och nätverk har situationen förändrats med åren, och möjligheter öppnats. Under denna tid har han tjänat in förtroende och pengar till markköp där ett "riktigt" hus nu ska byggas. Markus goda byggkunskaper och holistiska syn och förhållningssätt till sitt val av livsstil och bostad har också inspirerat till en rörelse där vagnboendet handlar om mer än en billig bostad. Efter ett par år har en grupp tillsammans kunnat köpa en mindre gård där de bott och där fler har haft möjlighet att bygga bovagnar. Genom att skapa utrymme för vagnboende under ordnade former har man öppnat för möjligheter till förbättrade relationer på orten och för fler att utforska en enklare livsstil. Läs hela intervjun med Markus under bilagor.

## Drömmar om Tiny Houses

### Många tvekar inför att flytta till landsbygden

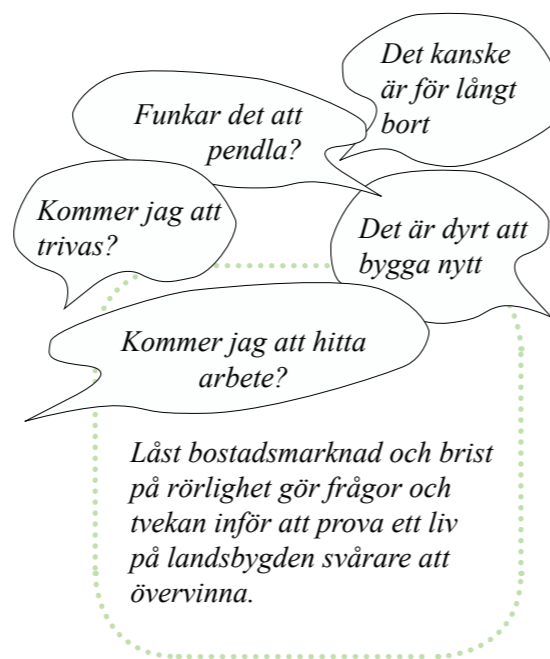
Många drömmer om ett liv på landet men tvekar inför att ta steget. För att skapa boende möjligheter på landsbygden som är attraktiva för den här gruppen är det en bra utgångspunkt att förstå vari tvekan ligger och utifrån det skapa metoder och former som svarar mot dessa. Citat från människor jag talat med visar tveksamheter inför tillgång på arbete och kostnader för att bo och bygga. Många är också rädda för att känna sig isolerade och inte känna att de passar in socialt. Här finns en efterfrågan efter att kunna testa och uppleva på plats om rädslorna är befogade eller inte. Då kan ett hus på hjul vara ett bra alternativ.

### Rädd för Skuldsättning

Förekomsten av ”Frivillig enkelhet” eller ”Tiny Houses” och antalet web-forum där tips och idéer för ”down sizing” diskuteras har ökat sedan 2008 då bostadsbubblan sprack och drev många människor bort från sina hem, framförallt i USA, när bankerna kraschade. Även i Sverige ökar privatpersoners skuldsättning stadigt vilket oroar många. Både ekonomer och privatpersoner. De svenska hushållens skulder domineras idag av bostadslån vilket utgör 80% av de svenska hushållens totala skulder (SCB 2011). En ansenlig andel. Oron är med och skapar både efterfrågan och handlingskraft för att skapa mindre och mer ekonomiska boendialternativ. Att vilja undvika skuldsättning handlar för de här människorna både om att undvika risktagandet och få ekonomisk frihet utan höga räntekostnader. Människor vill undvika den ostabila ekonomiska situation som uppstår då du genom stora skulder binder din hushållsekonomi till lånemarknaden och räntans upp- och nedgångar. Förändringar i räntenivåerna slår dessutom värst mot låginkomsttagare med små marginaler för att hantera dessa förändringar. (Göteborgs Fria) Rädslan för att hamna i en skuldfälla gör att människor är beredda att välja en enklare livsstil.

### Varför bo i vagn

I valet av att bo enkelt upplever många en frihet och ökat välbefinnande. Detta är en stark drivkraft i sig. Bakom dessa positiva effekter för välbefinnandet finns också en rad praktiska anledningar till att välja att bo litet och/eller mobilt. En begränsad yta möjliggör endast ett enkelt liv, både materiellt och ekonomiskt och underhållsmässigt. Det är enklare och billigare att uppföra eftersom det är litet, behöver inte uppfylla alla krav för en bostad och är undantaget från krav på bygglov. Dessa förutsättningar förkortar både processen och minskar kostnaderna för att bygga ett hem. För vissa är det en uttalat aktivistisk handling i protest mot bristen på bostäder. För andra är det ett undersökande av vad som är det absolut basala behoven för att leva.



### FRIVILLIG ENKELHET

Människor som frivilligt söker enkelhet och frivilligt gör de prioriteringar som krävs. Frivillig enkelhet drivs av frihetslängtan och viljan att leva resurssnålt till skillnad från ofrivillig enkelhet som är ett resultat av begränsade ekonomiska medel.

### DOWN-SIZEING

Syftar till rörelser som aktivt förespråkar minskat personligt ägande, färre saker. Det finns många initiativ och forum som utmanar och ger tips och kunskap till att göra sig av med saker. T.ex. 100-klubben där du personligen inte ska äga mer än 100 ting, inkluderar allt från fordon till köksgeråd och kläder.

### ENHELHET FÖR ÖKAT VÄLSTÅND ur boken "Välfärd utan tillväxt"

Välstånd uttryckt i penningar termer är en modern konstruktion. Tills nyligen definierades lycka som motsatts till fattigdom och elände. Senare forskning har visat att ökat välstånd i ekonomiska tillgångars mått mätt, efter en viss gräns inte ger ökad upplevelse av lycka.

Välstånd består av vår förmåga att blomstra som mänskliga varelser inom en ändlig planets ekologiska gränser. Utmaningen för vårt samhälle är att skapa förhållanden under vilka detta är möjligt. Det är vår tids mest trängande uppgift. (Jackson.)

## Frivillig Enkelhet

### Samma Strävan och Mål

Både berättelserna från planerarna och berättelserna från brukarna ringar in behovet av att skapa billigare bostäder. De båda har även en ytterligare gemensam strävan; att skapa förutsättningar för ett liv med engagemang och delaktighet i samhället. Planerarna har intresse i att skapa goda förutsättningar för ett gott liv och levande samhälle i sin kommun, och brukarna uttrycker att friheten från riskfull skuldsättning är en förutsättning för att som människa kunna engagera sig och vara delaktig i sitt lokala samhälle.

### Gemensamma Utmaningar

I det här perspektivet jobbar politiker, planerare och brukare med samma utmaning: Den att skapa boende former som erbjuder lägre boende kostnader och säkrare investeringmodeller men som samtidigt inte kompromissar för mycket med krav på goda bostäder i driftsäkerhet, tillgänglighet, hälsoeffekter och energieffektivitet. Höga byggnadstekniska krav kan ur ett perspektiv direkt motarbeta möjligheten till att skapa billigare bostäder. Samtidigt kan vi inte kompromissa med säkerhet och hälsa. Någonstans måste vi skära på kostnaderna och finna appliserbara metoder.

### Sammskapat boende sprider riskerna

Stora investeringar är ett risktagande som ingen vill stå ensam med. Samskapade boendeprojekt skulle kunna vara ett sätt att sprida kostnader och risker. Den enskilda familjen eller individen har inte den ekonomiska tryggheten som krävs, och inte heller en mindre aktör eller kommunalt bostadsbolag i en liten kommun. (Bobygget Herrljunga) Det behövs utökat samarbete. Att en grupp bildar en ekonomisk förening med flera deltagare är det första steget att generera ett samlat kapital för att investera. Det finns fall där kommunen efterfrågats att gå i borgen för att möjliggöra lån till att bygga. Det är ett sätt som kommunen skulle kunna underlätta bostadsbyggande. Förutom med finansieringen för byggande är drivandet av en omfattande process en punkt där utomstående aktörer kan bistå med handledning. Privata lekmän har oftast inte kunskap och erfarenheten då detta vanligtvis varit tjänstemän eller större fastighetsägare och bolag som gjort detta. Att bostadsbyggande i landsbygdskommuner under en längre tid handlat om planläggning av villakvarter och lite annat har också skapat underskatt på kunskap lokalt för alternativa förfaranden.

## Välfärdssamhällets arv

Utmaningen att skapa billiga bostäder har alltid funnits så länge befolkningen ökat. Eget hem och egen bostad är för oss ansedd en rättighet i det moderna samhället. Inflation och tillgång på industrijobb, och egen arbetskraft har gjort det möjligt för individen under 1900-talet att finansiera och bygga sitt egna hus. Metoder för att skära ner på kostnader som prövats och fortfarande praktiseras är prefabrisering, "gratis" arbetskraft och spekulation. Med dessa medel och med social omsorg och inkludering som motiv har den materiella standard för alla ökat. Hårda byggkrav och goda bostäder för alla. Ökad social och ekonomisk trygghet har gjort Sverige till välfärdslandet som alla pratar om. Något vi är stolta över och som idag i vissa fall fungerar som skygglappar.

Dimensionen av det sociala samhällsbyggandet har under de senare decennierna, efter att folkhemmet gjort sitt och nyliberala strömningar tagit över skymts och saknas ständigt av vissa grupper. Kanske är det som Jackson säger, att vi nått välfärdens gräns i materiella och ekonomiska tillgångar mätt. I dagens samhälle som kritiserar för att bygga på ständig konsumtion värdesätter vi tingen oproportionerligt. Ur de här väcks ett behov av att kunna skala bort påtryckningarna och utrymmet för att konsumera och ersätta det med eget kreativt arbete, engagemang i samhället och nära relationer för att nå en känsla av välbefinnande. Något som begränsas av en allt större skuldsättningsbörda utan tydliga alternativ.

Den sociala dimensionen som ledande i bostadsplaneringen har varit mest utmärkande representerat i de samskapade bostadsprojekt som utvecklats parallellt under tiden för nermonteringen av folkhemmet.

## Frivillig Enklhet Skapar Bestånd

De privata initiativen och deras resurser till att skapa bostäder har i alla tider varit viktig för bostadsbyggandet i Sverige och kommer att vara en fortsatt viktigt tillgång. Möjligheten att bygga själv har varit en frihet som erbjuds och som gjort det möjligt att hålla nere kostnaderna för den enskilde.

För att skapa enklare bostäder är den idag växande rörelsen för Tiny Houses och liknande rörelser för down-sizeing en tillgång. Dagens majoritet av befolkningen är medvetna om att det finns ett behov att minska sitt resursanvändande och väljer frivilligt att skapa sig ett enklare liv. Upplevelsen av ökad frihet, ekonomiskt och materiellt, förknippad med frivillig enkelhet

gör att dessa människor inte ser det som en missunnsamhet. De söker själva en enklare livsstil.

Kombinationen av kunskap, personlig skaparlust och strävan efter ett småskaligt liv. En rörelse som tagit omställningsbehovet till sig och har förmåga att omsätta detta i praktiken. Därmed kan den ses som en resurs ur hållbarhetssynpunkt. Det absolut smidigaste är om allt fler människor själva väljer att dra ner på sina tillgångar utan att känna sig begränsade. De levande exempel som dessa kommer att utgöra, över hur det är möjligt att leva resurssnålt och hur materiella ting kan vara mindre viktiga inspirerar fler att ta efter. Att ge utrymme för dessa livsstilsval att gestaltas tar oss närmare en fullständig omställning till en mer hållbar samhällsutveckling. Ökad förekomst skapar insitament för samhällsorganisation och strukturer att anpassas för en enklare livsstil och får en effektkedja där normativet stegvis kan sänka materiell standard utan känslan av för stora uppoffringar.

## Samskapat boende – 3 exempel

### Processer utan Ekonomiskt Vinstintresse

Rubriceringen syftar till byggnadsprocesser för bostäder som inte byggts och planerats utifrån en beräknad lönsamhet vid försäljning, där speulation inte funnits med. Bostäderna planeras direkt av de boende; deras vilja att bo på en viss plats eller på ett visst sätt som inte går att hitta på marknaden. Bostadsprojekt som är **samskapade** vill säga: att det är en grupp av flera familjer eller individer som gått samman för att göra bostadsformen möjlig.

Specifikt intressant för arbetet med Uddebo Småhusprojekt är det drivande initiativet till projekten i relation till resultat samt processens utformning i stort då vi står inför att planera detta arbete. Frågorna jag söker svar på är: Kan man skapa ett driv? Hur har dialog och process sett ut gentemot kommun, vilken roll har kommunen? Vilka andra samarbetsparter har de drivande använt sig utav under processen? Ytterligare vill jag i den här texten lyfta fram att hårt arbete har lett till goda resultat och med det stärka min huvudtes som är att arbetet är onödigt hårt för de som vill "samskapa" sitt boende, som vill leva energimässigt och socialt hållbart enligt sina premisser och kunskaper. Deras arbete skulle kunna göras enklare då lagstiftning anpassas till den här typen av byggande av privatbostäder.

### Liknande mål – att bygga social gemenskap

Viljan att leva i en social gemenskap med sina nära grannar är för de flesta samskapande bostadsprojekt det primära målet med projektet. Så är fallet för Tuggelite som planerades utifrån en övertygelse om att nära gemenskap med sina grannar skapar ett gott liv och en trygg uppväxt för sina barn. Nästa huvudsakliga mål är att möjliggöra att bo och leva i ett sammanhang där det är möjligt att bedriva ett visst mått av självhushåll med odling och kanske djur, samt att bo i ett miljömässigt och energieffektivt boende men där konventionella byggmetoder inte anses hålla tillräckligt hög kvalitet vid tiden då detta byggdes. För att nå målet att bo i en social gemenskap och, i vad man anser vara ekologiskt hållbara och sunda byggnader, har processen och det gemensamma arbetet med att samskapa varit avgörande. Det gemensamma arbetet har gjort det möjligt att driva igenom en konventionell byggnadsform och samtidigt skapades en social gemenskap deltagarna emellan.



*En jämförelse mellan tre samskapade bostadsprojekt ger oss en bild av olika sätt att starta och arbeta med samskapat boende. Jämförelsen visar på olikheter i förutsättning beroende på geografiskt läge, samt hur viktigt andra samarbetsparter varit för genomförandet.*

#### Drivande initiativ under processen

- Privat initiativ/markägare
- Intresseförening/ekonomisk förening
- Okänd
- Företagareförening



Tuggelite

Var: Skåre, Karlstad  
Byggnadsår: 1985  
Antal hushåll: 15  
Byggnadstyp: Radhus  
Organisation: Bostadsrättsförening

#### Drivande initiativ

Utvecklingen för Tuggelite började med en matlagningsgrupp där många var bekanta sedan tidigare. Initiativtagarna hade sin utgångspunkt i en social gemenskap från början till slut. Under de sociala middagarna utarbetades visioner och planer. Kunskap, erfarenhet och tillgång till betydelsefulla kontaktnät inom plan-, bygg- och energiaktörer fanns inom gruppen. Ett antal medlemmar skiftade under tiden men många var med hela resan. Efter att en bostadsrättsförening bildats köper de, den av kommunen reserverade marken, där de låter bygga husen.



#### Kommunens roll

Kommunen upplät mark och var beredda att gå in som borgenär för den nybildade bostadsrättsföreningen för att möjliggöra lån till bygget, något som i slutändan inte blev nödvändigt.



Skärkällan ateljehusby

Var: Bottna, Tanum  
Byggnadsår: 1985  
Antal hushåll: 20  
Byggnadstyp: Småhus  
Organisation: Äganderätt

Den privata markägaren initierar projektet. Denna såg till att samla intresserade vid utställningar och seminarier i Göteborg där det visades och diskuterades vad den aktuella platsen kunde bli och hur det skulle gå till. I förlängning bildades en intresseförening som övergick till en ekonomisk förening där varje medlem gick in med en insats och successivt tog över ägandet av mark och projekt. Under processens gång hölls också sociala och utbildande träffar på platsen. Befintliga byggnader renoverades gemensamt och vissa element för det kommande bostadsområdet ställdes i ordning.



Den aktuella marken var ej detaljplanlagd vid projektets början. Den nödvändiga detaljplaneutredningen var omfattande på grund av dess geografiska läge och områdets kulturella värden samt de okonventionella idéerna för området om eget vatten, avlopp och ambition om självhushållning.



Bobygget

Var: Herrljunga  
Byggnadsår: Under utveckling  
Antal hushåll: 15-20  
Byggnadstyp: Småhus  
Organisation: Kooperativa hyresrätter

Herrljunga företagareförening initierar projektet genom att det anlitar en grupp arkitekter som inleder en samskapande process med intresserade från Göteborg. Intresserade bjöds in via allmänna lappar på stan. De arkitektleda träffarna innehöll studiebesök, utbildande föreläsningar och gemensamma övningar för att hitta innehåll och utformning för området. En intresseförening har bildats, men ännu inte någon ekonomisk förening. Under arbetets gång med Bobygget har medlemmarna skiftat nästan helt från första träffarna 2014 till dess att planförslaget stod klart 2015.



I Herrljunga och för projektet Bobyggets räkning har kommunen reserverat detaljplanlagda områden för projektet och möjliggjort att den förprojektering ledd av arkitekter tillsammans med potentiella inflyttare kunde ske. Projektet är inte realiserat men dialog förstås.

### Kommun och markägare

Kommunens och markägarens mandat att stödja eller hjälpa spelar såklart en stor roll för projektets och processens förfarande. Utan tillgång på mark och bygglov blir inget byggt. I två av projekten har kommunen kunnat reservera kommunal detaljplanlagd mark för bostadsprojekten. I dessa fall har det också funnits en diskussion kring kommunens möjlighet att gå in som borgenär för lån som behövs för att börja bygga. I det tredje exemplet har kommunen varit mindre samarbetsvänliga. Enligt min förståelse, och förenklat, beror det dels på ett mer känsligt geografiskt läge samt att det funnits en annan agenda på kommunen som behandlar ett stort antal byggärenden på grund av det kustnära läget och därför ansett det omotiverat att prioritera andra typer av projekt.

### Samarbeten

I alla tre exempel har samarbete med andra aktörer varit nödvändigt både för att finansiellt och praktiskt/politiskt genomföra projektet. Framför allt har det handlat om samarbete med forskning inom miljövänligt byggande och energisystem. Tiden som läggs på att hitta samarbeten för att satsa på ekologiska och miljövänliga metoder och system kanske är den största merkostnaden för den här typen av projekt. Entusiasmen för dessa projekt har legat hos en utbildad och forskningsinriktad grupp som inte representeras i de kommunala beslutande organen, detta indikeras genom vikten av samarbeten och motståndet som funnits i vissa fall.

### Andra samarbeten som gjort det möjligt.

Genom att boendet erbjuder mätning och uppföljning av olika energisparande system under utveckling, såsom solenergi, energiåtervinning av olika slag och avfallshantering har delar av bygget kunnat finansieras.

I fallet Skärkäll har samarbete med universitetssrbete spelat en avgörande roll från idé till byggande. I projektet Skärkäll ville man bl.a. använda sig av lokala kretsloppssystem för avfall- och avloppshantering för att både återvinna energi och medvetandegöra systemen i vardagen, samt göra en okonventionell tomtindelning och ägandeform för området. Legimitet att gå utanför det konventionell har kommit genom samarbete med forskning och utbildningsorgan.

Förprojekteringen som var klar 2015 var möjligt med stöd från Chalmers Innovation och Herrljunga Näringslivsbolag, Fokus Herrljunga. Bobygget som fortfarande är under utveckling har kommit till en punkt där samarbeten med andra aktörer nu är avgörande för den fortsatta utvecklingen. Det är än så länge ett för stort risktagande ekonomiskt för det kommunala bostadsbolaget att ensamma finansiera byggnationen, eller för medlemmarna i intresseföreningen.

# Metod och tillämpning – deltagande dialog

## **Innehåll:**

Beskrivning – Dialog & samskapat bostadsbyggande  
Tillämpning – Uddebo Småhusprojekt  
Utförande – Samtliga aktiviteter  
Faciliterande Arkitekt

Dialog  
Sammanställning dialog  
Resultat

I det här kapitlet beskrivs metoden använd i mitt arbete. Arbetet består i ett antal dialogmöten med syfte att utveckla Uddebo Småhusprojekt. Kapitlet innehåller en beskrivande del där förekomsten och syftena med att använda dialog som metod beskrivs i korthet. Där på följer beskrivning av hur metoden tillämpats i Uddebo Småhusprojekt och hur dialogmötena har planerats och utförts. I sammanställningen beskrivs vad vi lärt oss under dialogmötena och under resultat beskrivs hur denna information omarbetats till en projektplan för fortsatt utveckling av Uddebo Småhusprojekt och området.

## Dialog & samskapat bostadsbyggande

### Metoden på frammarsh

Under mina år på Chalmers har jag sett en exploderande popularitet för processen av samskapad design, både inom bostadsbyggande och samhällsutveckling. Spekulation till olika anledningar för detta är den rådande ekonomiska nergången och ett behov av att hitta mer kostnadseffektiva lösningar för att få saker gjorda som en bidragande faktor. (TILT) Genom samskapande står designer och brukare närmare varandra och mellanhanden kan elimineras. En stor del av mitt intresse och engagemang för samskapade processer ligger i en historia av samskapade projekt som i min mening vilar på socialistiska idéer, har demokratiska förtecken och där det i botten finns en klasskamp där alla medborgare har rätt att få sin röst hörd och ges möjlighet att påverka sin livssituation.

### Arkitekten har en roll att spela

I linje med det demokratiska och medborgarrätliga motiven pekar TILT, som är ett brittiskt kontor/kollektiv som gjort sig ett namn inom samskapande, även på faktorer som att vår generation formad av ökad globalisering och större medvetenhet om orättvisor i kombination med ekonomisk instabilitet gör oss mer ifrågasättande och mer intresserade av politik, ekonomi och sociologi framför materialitet och yta. Genom globalisering och obegränsad tillgång på information har antalet insatta och därmed intresserade för samskapande ökat efterfrågan. Vi har en stor grupp idag som vill påverka och här behövs det arbete för att skapa möjligheterna till detta. Med hänvisning till föregående kapitel behövs politiska och strukturella förändringar för att öka dess möjligheter och här har arkitekten en roll att spela.

### Det finns mycket kunskap redan

Samskapat boende är inget nytt påfund, utan en företelse med lång historia. Populariteten och legitimiteten har varierat över årtiondena och om-motiverats med förändrade förutsättningar och för varje ny generation arkitekter. Under 70- och 80-talet hade metoden stort genomslag inom bostadsbyggande. Det var också en tid då det byggdes mycket bostäder och precis efter miljonprogramsåren då många kände behov av att ta avstånd från det storsakliga i kontrast till vad man såg hända. Det var då starkt färgat av en mer kollektiv syn på samhället där socialt marginaliserade skulle ges mer utrymme. Ralph Erskine var en av företrädarna. (*TILT, Codesigning Space*)

Metoden har också varit ämne för forskning på Chalmers Arkitektur under lång tid. Ett av dessa projekt som jag haft som kunskapskälla är Johannes Olivegren, 1975. Projektet utgjordes av ett bostadskvarter på Hissingen. Hans inledningsord är citerade th. Citatet visar på

*“Ganska aningslöst har var vid huvudsakligen byggt med hus gator och ledningar. Det har inte blivit något riktigt bra samhällsbygge. Vad vi söker istället är en social process som sammanför människor till nya förhållanden och levnadsmönster; en ständig samhällsbildningsprocess där individer och grupper utvecklas genom att ge varandra samhörighet och stimulans när de tillsammans formar sin närmiljö och tar ansvar för dess drift.”*

(Olivegren, 1975)

Olivegrens kollektiva syn på samhället med för sin tid nygamla visioner som bottnar i folemsrörelsen. Samtidigt riktas hård kritik för det då praktiserade och tillsynes omänskliga sättet att samhällsplanera med storskaliga stadsomvandlingar.

### Konstant konflikt motiverar arkitekten

I Olivegrens citat från 1975 kan vi läsa ut en konflikt mellan den storskaliga arkitekturen och samhällets minsta och vardagliga, där det förstnämnda motverkar det sistnämnda och var i det föds ett behov av en annan process. Vi kan likna detta vid en nutida konflikt där en allt jämt utbredd *Starchitect roll* och den så kallade *Bilbao-effekten* där byggnad blivit en monolit fränkopplad samhället och människan tillför bränsle till det ökade intresset för samskapande inom arkitektkåren. Där till kan adderas en pågående kris för Arkitekten i byggbranschen där arkitekten förlorat veto mot byggare och investerare och arkitekten frågat sig vad för kompetens det egentligen är vi har och hur kan vi utöva den när ingen lyssnar. Arkitekten blir genom co-design, eller samskapande, mer involverad och en aktivist som söker sin beställare genom vilken saker kan bli uppförda. Precis som TILT söker arkitekten i mig efter att verka i brytpunkten mellan utopi och kris, mellan privat och offentligt.

### En evig utmaning – Samskapat i större perspektiv

Det finns mycket som man som arkitekt vill verka för och åstadkomma. Det är lätt att tänka att genom en demokratisk byggprocess löser vi de samhälleliga problemen. Att de ändå skulle gå att bygga bort. Många har försökt att genom att bygga med- och för de som lever i samhällets marginaler ge mänskligt värde till dem som saknar känslan av det. Många försök har misslyckats. När jag nu utforskar samskapat boende och samskapande processer innefattar det likamycket dialog med brukaren som samarbete och dialog med andra aktörer och kompetenser som jobbar med samhällsutveckling på olika plan. Att samverka med skilda perspektiv är en evig utmaning under förändring och uppbyggnad och ett för mig viktigt perspektiv.

## Uddebo Småhusprojekt

### Deltagandedialog inleder till Samskande

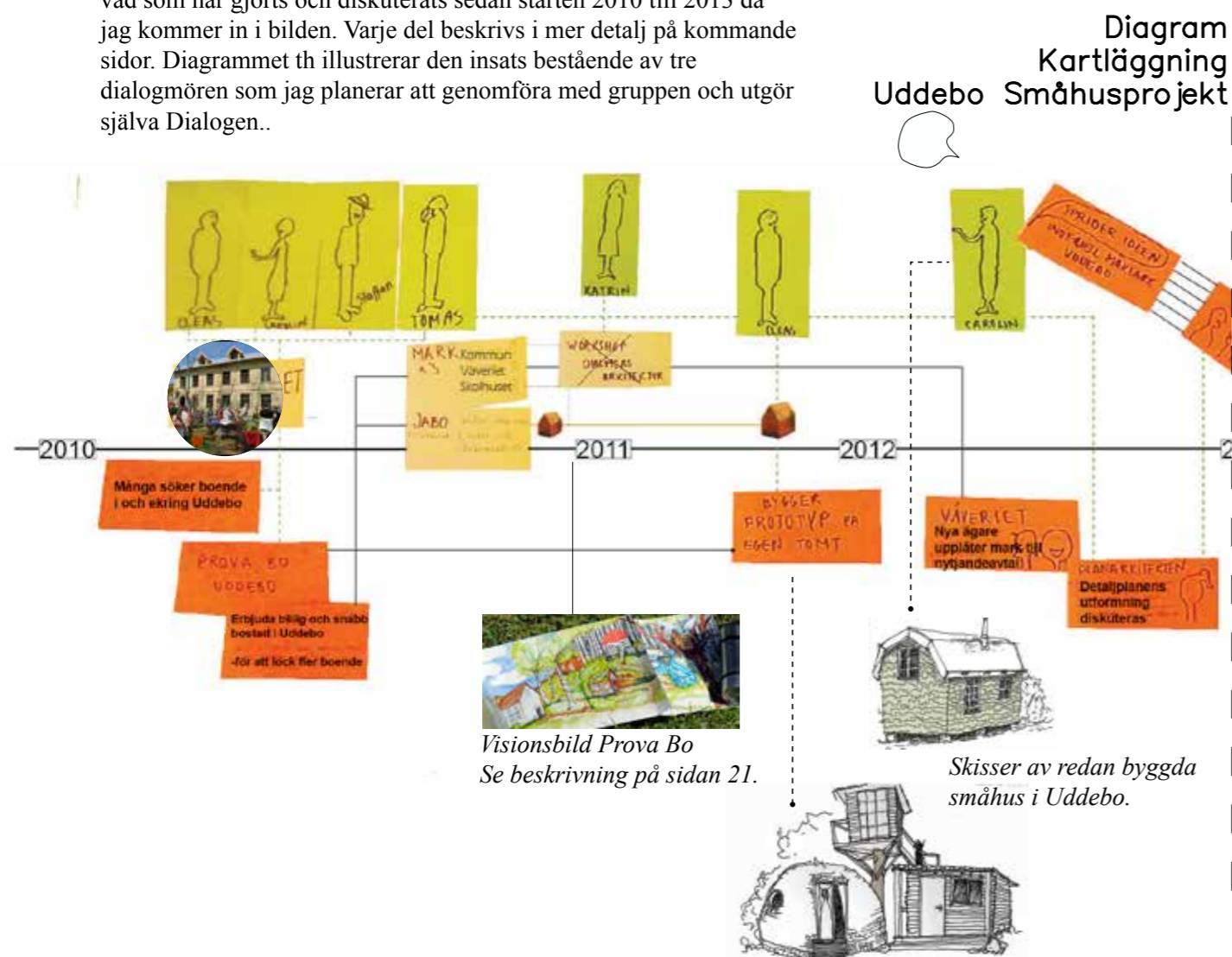
Deltagardialogen som jag håller i Uddebo syftar till att inleda en samskpad process för nya bostäder. Deltagardialogens aktiviteter som jag arrangerar är samtidigt en punktinsats i en längre utvecklingsprocess (se diagram nedan) där jag utgår från rådande förutsättningar och utvecklat idéprogram som beskrivits i förgående kapitel.

### Syfte kartläggning

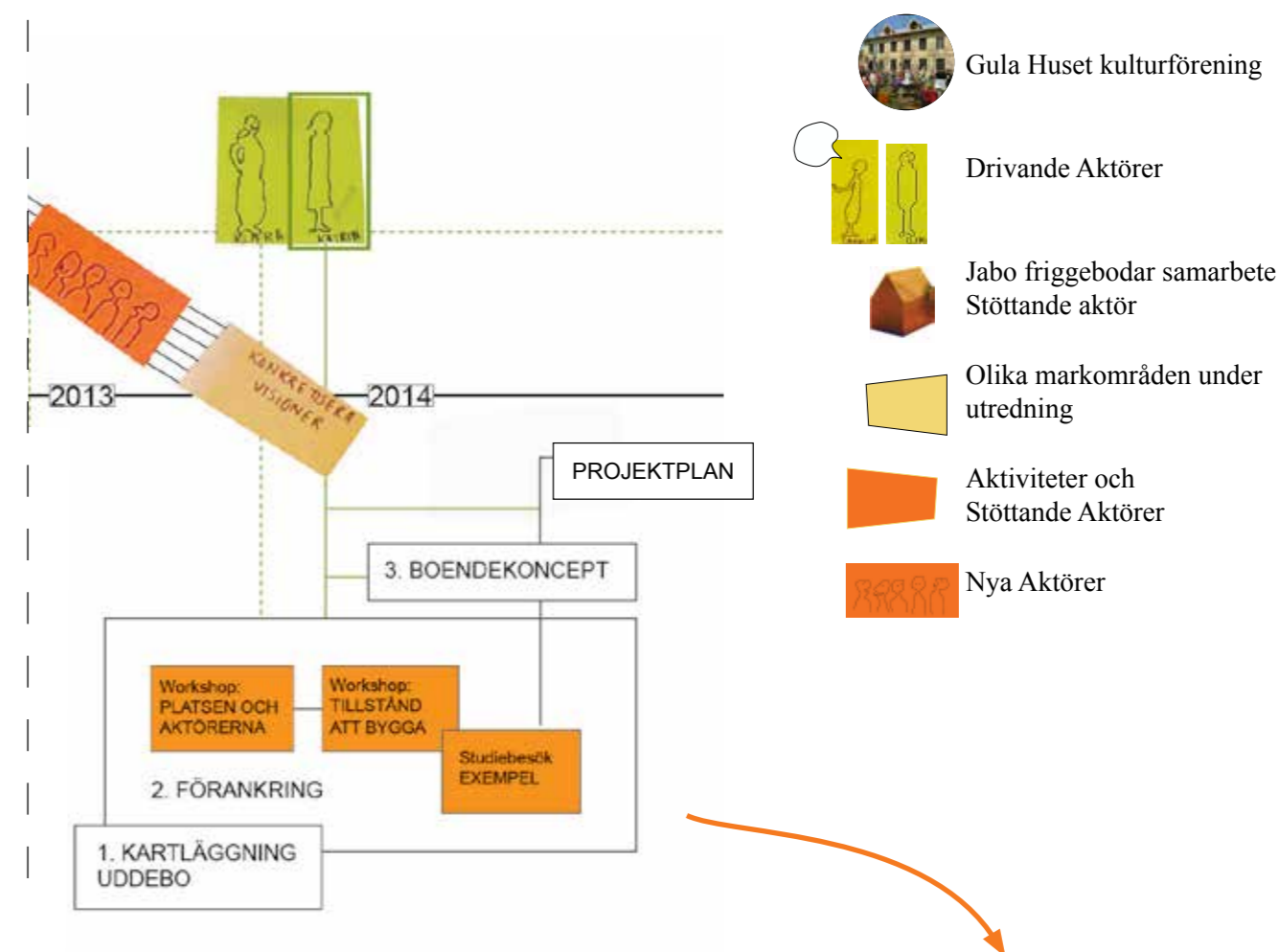
Syftet med kartläggningen är att få en överblick vilka förutsättningna är inför planeringen av mina dialog möten. Det kan liknad vid att ta fram kartmaterial och göra landskapsmodeller inför ett byggnadsprojekt.

### Diagrammet

Diagrammet nedan visar vilka aktörer som är inblandade i projektet, vad som har gjorts och diskuterats sedan starten 2010 till 2013 då jag kommer in i bilden. Varje del beskrivs i mer detalj på kommande sidor. Diagrammet th illustrerar den insats bestående av tre dialogmören som jag planerar att genomföra med gruppen och utgör själva Dialogen..



### Diagram Planerad Dialog



### Symbolförklaring

Från början drevs projektet genom föreningen Gula Huset- Idag gör det inte det. Föreningen är däremot en **stor aktör i Uddebo** och flera deltagare och aktörer i Uddebo Småhusprojekt är aktiva i föreningen. Föreningen förändras också med tiden och står kvar som en betydande resurs för Småhusprojektet.

**Drivande aktörer** som personifireas med grönt har också kommit och gått med tiden men deras insatser för projektet står kvar och är fortsatt betydande. Cleas har byggt en "prototyp" av ett småhus och inrett en friggebod från Jabo, som är en stående **samarbetespartner**.

Olika **markområden** har varit uppe för diskussion och utredning. Inför min medverkan under examensarbetet ses fotbollsplanen med dess klubbhus som den mest lämpliga av tre föreslagna.

Aktivt engagemang för projektet har avtagit till förmån för andra projekt och flytt från Uddebo. Caroline har dock som inoficiell mäklare i Uddebo samlat på sig kontakter till **människor som har intresse för projektet** och Uddebo vilka vi nu bjuder in till dialog.

## 1. KARTLÄGGNING UDDEBO

### Drivande aktörer

Drivande aktörer är de individer som aktivt jobbar med Uddebo Småhusprojekt och de som anordnar aktiviteter kopplade till Uddebo Småhusprojekt. Initiativtagare och aktiva aktörer i utvecklingen för byggande av småhus i Uddebo.



**Caroline** – Vill vara med och skapa billiga hållbara boendelösningar i Uddebo. Brinner för byggande, gemenskap och bidrar gärna på alla sätt jag kan

Carolin är uppvuxen och bofast i Uddebo. Hon är en av initiativtagarna och grundarna till föreningen GulaHuset som är en viktig mötesplats i Uddebo. Hon är inblandad i det mesta som händer föreningsmässigt i Uddebo.



**Katrin** -Håller i workshopen som del av ex-jobb i arkitektur. Jobbar med social hållbarhet och undersöker hur ett billigt boende kan se ut, och "boosta" projektet framåt.

Katrin är bofast i Göteborg och har följt idéerna för Prova bo i Uddebo sedan några år tillbaka. Katrin är arkitektstuderande med profilering inom samhällsplanering och glesbygdsutveckling. Katrin har också genom sina studier vid Chalmers kunskap och kontakter med andra projekt inom hållbart byggande och samhällsplanering som kan berika projektet.



Thomas bor i Uddebo och jobbar på kommunkontoret i Tranemo med miljöfrågor. Thomas har varit med från början i projektet. Thomas har framför allt kunnat diskutera idéer för bostadsprojektet med berörda på Tranemo planavdelning. Thomas har också stor kunskap om natur och miljö och är väl insatt i områdets ekologi, flora och fauna.



Claes bor i Uddebo och har varit drivande i projektet sedan det första fröt såddes, men idag inte aktivt drivande. Claes brinner för att bygga små hus och har redan byggt ett av Jabos bodar på sin tomt som en prototyp för fler husbyggen på orten.



**Klara** -Här för att hålla i workshopen med Katrin. Intressant projekt. Undersöka platsen, sammanhanget. Förstå.

Klara Mörk är bofast i Göteborg och arkitektstuderande på Chalmers. Klara har i sina studier inriktat sig på hållbar samhällsplanering och ekologiskt byggande och har en plan om att möjligen fortsätta projektet.



### GULA HUSET

Är ett f.d textillager tillhörande Uddebo gamla trikåfabrik. Byggnaden övertogs från kommunen av föreningen Gula Huset 2008. I Gula Husets regi bedrivs kursverksamhet inom traditionella och ekologiska byggnadstekniker, är och förblir ett center för konstnärlig verksamhet och hantverk.



### VÄVERIET

F.d. Uddebo väveri Väveriet som är ägare till marken är en annan viktig aktör i Uddebo Småhusprojekt. Muntligt har de gett löfte om arrende på marken mot att den underhålls. Uddebo väveri var verksamt på orten fram till 2012 då verksamheten flyttade till annan ort. Nu ägs lokalerna av BBS Fastighet AB som hyr ut delar av lokalerna som vinterförvaring för husvagnar samt till ateljéer och verkstäder.



### Kommunen

Kommunen som aktör är såklart inbland i ev. utredning för detaljplan och godkännande för bygglovsansökan.



### JABO

Jabo friggebodar har gett samtycke till att sälja ett antal bodar ur utgången sortiment till materialkostnadspris för användning i Uddebo Småhusprojekt. Med friggeboden som bas har man ett enkelt monterbart hus till lågt pris.

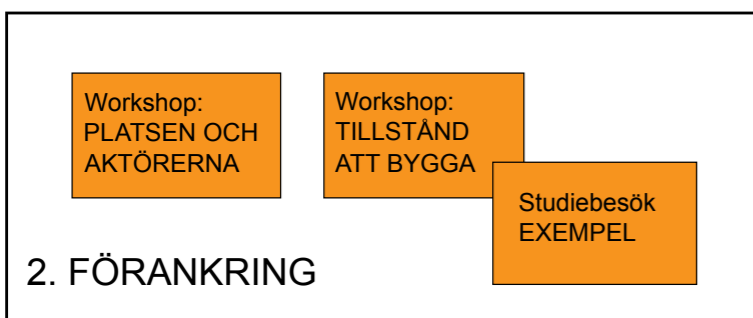


### Deltagargruppen

Alla i deltagargruppen har tidigare visat intresse för att bosätta sig i Uddebo eller i ett liknande ställe. Vissa har varit intresserade av de sociala förhållandena i Uddebo, andra har en vagn de vill ställa upp, har ett intresse för att bygga små fantasieggande hus, har intresse för ekologiska byggnadstekniker.

### Stöttande aktörer

Stöttande aktörer har jag kallat de aktörer som är viktiga i projektets genomförande men som inte är drivande.



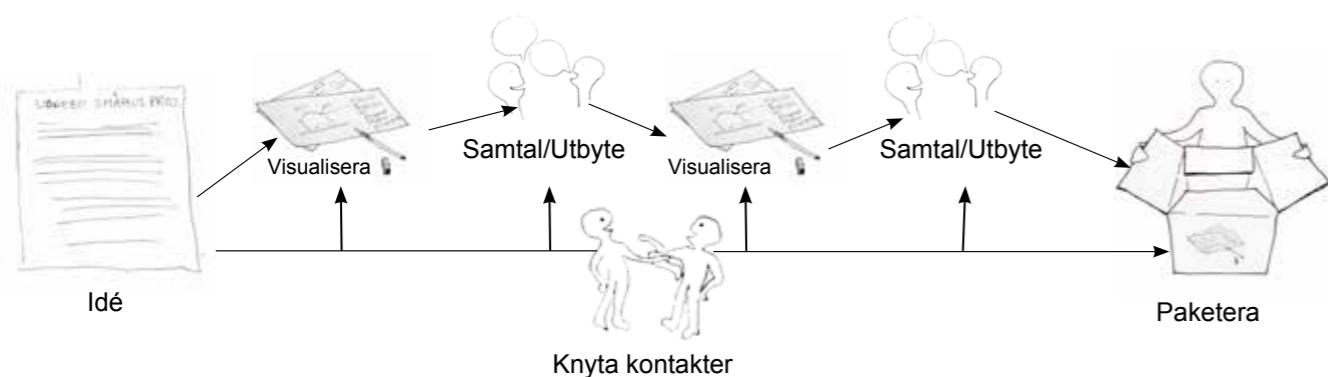
## Förankring

Förankring syftar till åtgärder som engagerar, diskuterar och informerar aktörer knutna till Uddebo Småhusprojekt om dess innehåll och förutsättningar. Fullständig beskrivning av upplägg och specifika verktyg finns som bilaga ??.

### Angreppssätt

*Den linjära bilden över hur information formuleras och omformuleras under min medverkan går från en idé till ett avslut. Däremellan sker visualiseringar, samtal och möten med relevanta kontakter.*

Den första idén är en formulering för ett Småhusprojekt som vi fått av initiativtagarna. Formulering är öppen med många olika spår att jobba vidare på. Utifrån idén gör jag först egna enkla skisser, bjuder in till samtal, sammanfattar och gör nya skisser, samtalar igen osv. Parallellt med skissandet och samtalen knyts hela tiden nya kontakter till projektet och inom projektgruppen. Efter min avslutade insats gör jag en slutlig sammanfattning, en packetering av de diskussioner och det visuella material som tagits fram gemensamt.



- Arrangera möten
- Skapa samtalsforum
- Delta i olika forum

- Diagram
- Inspirationsbilder
- Visionsbilder
- Kartor/ritningar
- 3D modeller

- Mötesmetodik
- Runda-alla kommer till tals
- Praktiska övningar
- Diskussion

- Samanfattning
- Rapportskrivning/dokumentation
- Tillgängliggöra resultat och information

## Verktyg för deltagande

Som faciliterande ledare och den som bjudit in till möten har jag ansvar för att sätta ramarna och skapa förutsättningarna för den mån av delaktighet som vi önskar. För att skapa en så god dynamik som möjligt och för att inte göra projektet beroende av min fortsatta ledning har jag tänkt på att:

### Tydlighet och fördelning

- Vara tydlig inför deltagarna med hur lång tid jag jobbar med projektet och i vilket syfte.
- Vara tydlig inför deltagarna med vad jag tar på mig, vilken min roll är.
- Deligera så många uppgifter som möjligt under mötet, både för att inte själv bli stressad av orimliga förväntningar eller för hög belastning, och som tillämpning av demokratiskt deltagande.

### Visuell kommunikation

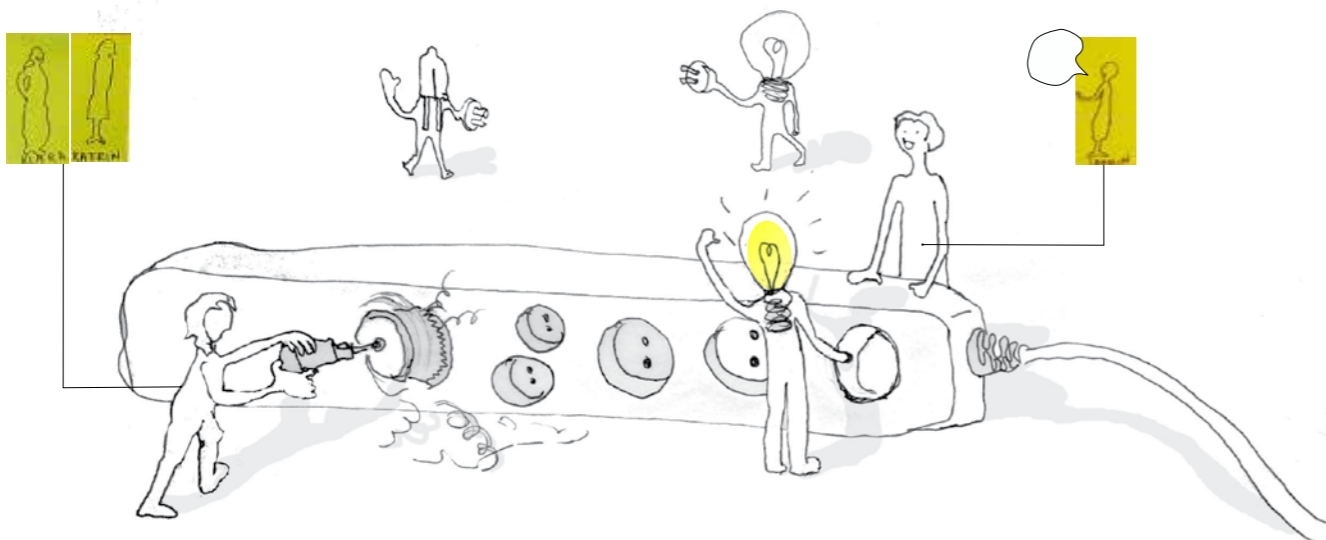
- I Återkopplingen använder jag original från workshop så att deltagarna ska känna igen sig och kunna relatera till resultatet. Förstora omtolkningar kan skapa en känsla av icke delaktighet och risk finns för "feltolkning" vilket jag försöker undvika.
- Bearbetningar av material redovisas med härledning från workshoporiginal.
- Jag har valt enkel grafik i dokumentation och återkoppling till gruppdeltagarna.

### Utveckla och knyta kontakter

- Att träffas personligen under olika former ger utrymme att skapa personliga kontakter inom gruppen. Utöver workshops har vi sett till att äta och laga mat gemensamt, vi har ordnat övernattnings och möjlighet att bada bastu och bekanta sig med orten på egen hand.
- Andra viktiga kontakter som vi vill skapa har varit till andra aktörer som är viktiga för projektet. Dessa har varit planarkitekten, bygglovshandläggare och teknisk tillsynsman från kommunen och kunniga personer i och omkring Uddebo.
- Genom mitt examensarbete och engagemang i andra pågående projekt har idéerna och planerna för Uddebo Småhusprojekt blivit kända i en större krets. Det har också skapats en Facebooksida för projektet där idéer och information delas.

## Min roll –Faciliterande Arkitekt

Min roll definieras av de uppgifter och mål jag tillskriver mig själv. Här illustreras de metoder och tankar som varit vägledande i upplägget och innehållet i de gemensamma mötena och utförandet av dessa. Här presenteras också Klara Mörk och Caroline Bergman som ytterligare nyckelpersoner i ledarskapet.

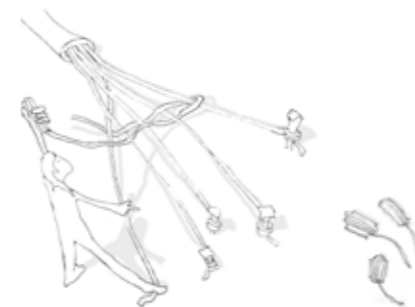
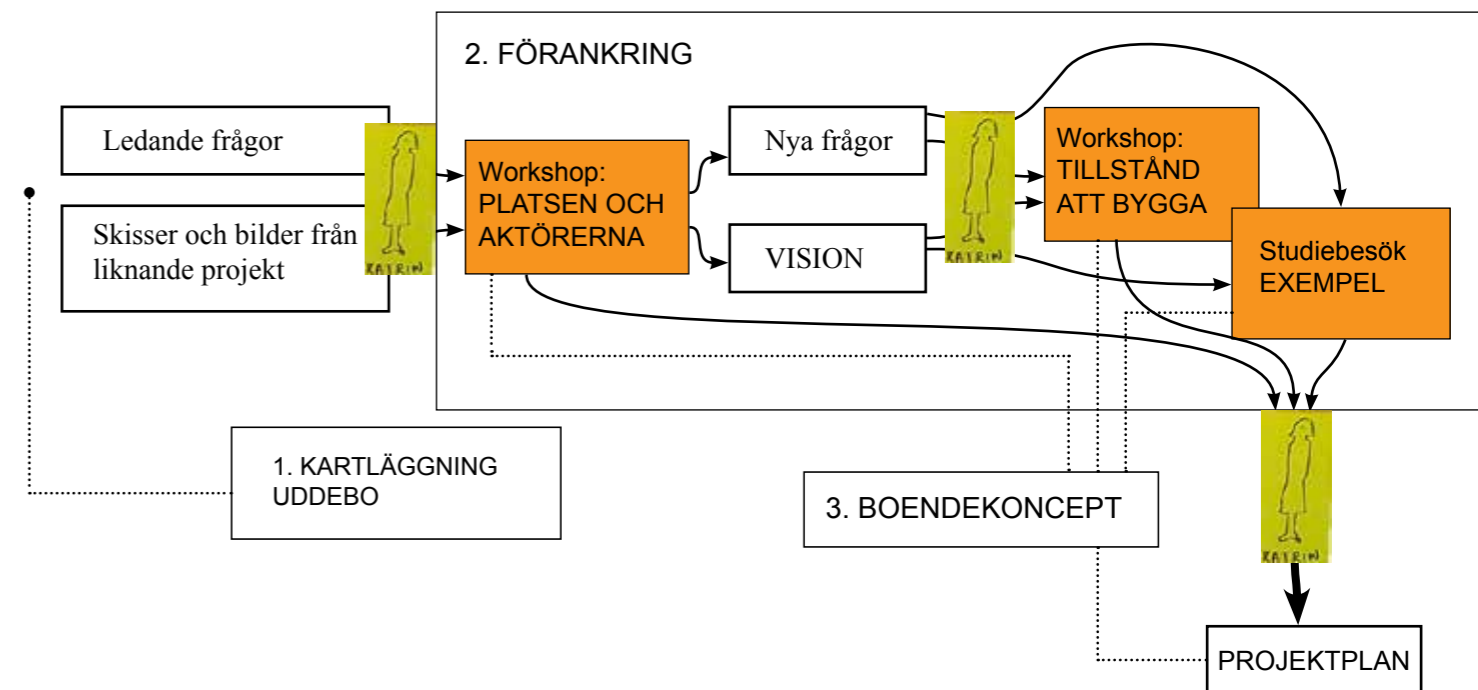


### I teorin

Den faciliterande handledare (*facilitating trainer*) är en lärande handledare, eller underlättare. Roger Schwartz beskriver i boken "The Skilled Facilitator" olika roller av ledarskap. Ur hans begreppsanvändning placerar jag mig själv under *Facilitative trainer*. Schwartz delar in ledarrollerna i fem olika kategorier: Facilitator, Facilitative consultant, Facilitative coach, Facilitative trainer och Facilitative leader. Som *facilitating trainer* till skillnad från en *facilitator consultant* är jag och gruppen båda på ett utbildande plan. En *consultant* har till skillnad från mig i uppgift att möjliggöra informerade beslut och har en större roll som expert på ett specifikt område. Jag som student är i en lärande roll.

### UPPGIFTER OCH MÅL:

- Inspirera till en nytändning.
- Skapa en plattform för kontak och utbyte av idéer.
- Väva samman idéer och skapa en struktur att bygga vidare på.
- Tillhandahålla material och verktyg att jobba vidare med.
- Vara transparent och inbjuda till deltagande i hela processen.
- Förankra projektet på många plan och hos flera aktörer.
- Besvara frågor och visa på exempel.

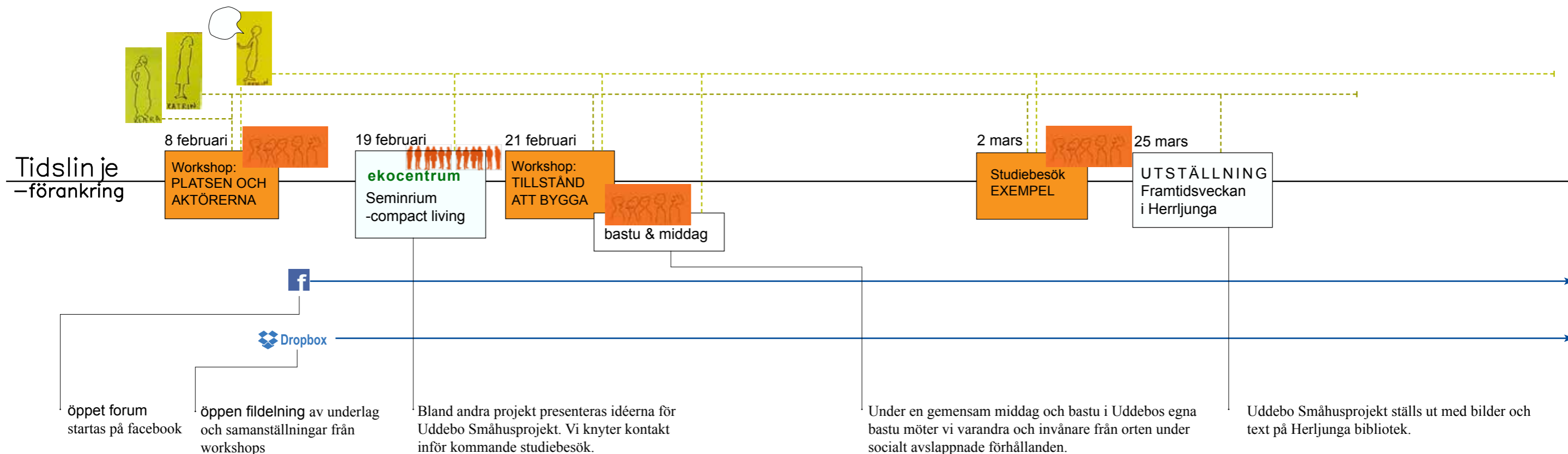


### I praktiken

Som en *facilitative trainer* kommer jag att vara en tredje part i processen men samtidigt vara del i gruppen. Jag kommer att förhålla mig neutralt inför de beslut som gruppen väljer att ta, men kommer också att ha min egen expertis och erfarenhet att tillföra. Både jag och gruppen kommer vara i en gemensam lärande situation inför ämnet som handlar om hur byggandet av ny bostäder kan fungera på den specifika platsen. För egen del befinner jag mig också i en lärande och utforskande situation inför vad deltagarna kan lära mig. Inledningsvis har jag ingen intention om att leda gruppen i någon förutbestämd riktning, och vill undvika utpräglat ledande uppgifter. För att undvika detta delegerar jag ut ansvaret för ledarskapet och gruppens process samt sökande av information. Jag tar inte heller på mig det beslutande ansvaret. Jag ämnar inte heller i förväg bestämma innehållet av varje träff med, utan överlägger med gruppen och utgår från deras önskemål och frågor. Min ambition som *faciliterande trainer* är att erbjuda råd, initiativ och perspektiv utifrån egna erfarenheter.

## Samtliga Aktiviteter – Tidslinje

De tre månader som jag arbetade med Uddebo Småhusprojekt innehöll mer än de tre workshopparna. Tillsammans med workshopparna visas nedan ytterligare aktiviteter som skett med avsikt att förankra projektet hos deltagare och en större intressegrupp.



### AKTÖRER

Aktörerna som praktiskt organiserat mötestillfällena. för fortsatt arbete med Småhusprojektet har varit i huvudsak jag och Carolin Bergmann från Uddebo.



### MÄNNISKORNA/DELTAGARE

Inbjudna till mötet var personer som redan varit i kontakt med Uddebo och sökt bostad eller vagnplats, samt invånare i Uddebo med intresse för att bygga och skapa projekt. Deltagarna som potentiella aktörer är den viktigaste resursen och källan till underlag för projektplanen. Deras engagemang och intresse är avgörande för projektets utfall.



### WORKSHOP & STUDIEBESÖK

De tre mötestillfällena som arrangerades under projekttiden har innehållit byggnadsspecifika workshops och analytiska övningar samt flera studiebesök. Redovisning för dess innehåll och resultat redovisas på s. ??



### YTTERLIGARE FÖRANKRANDE AKTIVITETER

Förutom de arrangerade workshopparna som illustreras i orange har ytterligare förankrande åtgärder ägt rum som varit viktiga för att ge projektet publicitet och bättre förutsättningar att utvecklas vidare genom andra aktörer. Förutom de bygnadsfokuserade workshopparna har det gets utrymme för social samvaro under mindre arrangerade former. Projektet har med min och Carolins medverkan omtalats i forum utanför Uddebo. Det har också skapats en plattform på sociala medier där relevant information kan delas med en intresserad allmänhet.



Workshop:  
PLATSEN OCH  
AKTÖRERNA

Inledande frågor:

Vad är Uddebo för ett ställe?  
Hur ser projektområdet ut?  
Hur ser samhället ut?  
Hur kan ett småhusboende se ut?  
Vilka är vi som är intresserade?



Innehåll:

- Bakgrundsinformation om Uddebo från Carolin Bergman.
- Besök på platsen och promenad i Uddebo
- Kartering av observationer.
- Funktionsfördelning mellan privat, gemensamt och offentligt.
- Samtal kring bygglov och finansiering
- Besök till två småhusbyggen i Uddebo och ett vagnbygge.

Resultat:

- Förståelse för Uddebo och dess levande föreningsliv.
- Försäelse för platsens fysiska förutsättningar.
- Programförslag för det området som ska bebyggas.
- Genom besök till befintliga hus fick vi förståelse för småhusets storlek och möjligheter/begränsningar.
- Genom samtal fick deltagarna en överblick över de finansiella behoven för att genomföra projektet samt dela idéer och funderingar med varandra.

Fullständig redovisning av workshop, upplägg och anteckningar, se Bilaga\_??

Workshop:  
TILLSTÅND  
ATT BYGGA

Inledande frågor:

Hur kan mitt privata hus se ut?  
Hur mycket kan det kosta och hur kan det finansieras?  
Vad är det för regler som vi behöver förhålla oss till?



Innehåll:

- Samtal med Tranemo plan- och bygglovskontor om detaljplaner och tekniska byggkrav.
- Besök till Johan Schoder som byggt sitt hus med början i en liten vagn.
- Bastubad och middag.
- Modellworkshop -funktioner och yta. fortsättning från workshop\_1.

Resultat:

- Genom samtal med plan-och bygglovskontoret startades en gemensam dialog där vi kan bolla idéer med dem för att se hur vi kan gå vidare och hitta en formulering för bygglov.
- Johan Schoder delade med sig av sina erfarenheter att bygga utan stora ekonomiska medel, med stor nyfikenhet och kreativitet.
- Under bastubas och middag fick deltagarna chansen att lära känna varandra bättre.
- Modellworkshopen gav tillfälle att testa sina husdrömmar i 3D.

Fullständig redovisning av workshop, upplägg och anteckningar, se Bilaga\_??

ENG

Workshop 1  
Analysis of the site,  
Meeting the actors

*Image from our first meeting where we together made a first acquaintance with the project, the site and each other. Full description of the layout of the workshop event is found as appendix.*



Workshop 2  
Regulations for  
Building

*Image from our second meeting where we together explored the space of a tiny house through workshop and visits to houses in the area. We also invited the municipal Building and planning office to present and discuss the project. Full description of the layout of the workshop event is found as appendix.*



Studiebesök  
EXEMPEL

## Inledande frågor:

Hur kan en process se ut praktiskt och socialt?

-Hur hanterar vi konflikter?

Hur mycket byggkunskaper krävs?



## Innehåll:

- Besök till Skärkäll ateljéhusby och samtal med Gunnar Beck, en av pionjerna.
- Besök till tre halmhusbyggen. Lena Flakheden x2 och Maja Lindstedt och Jesper Zander
- Besök till Marcus microhusbygge

## Resultat:

- Exemplet Skärkäll visar att det är möjligt att bygga upp ett småhusområde med stor individuell frihet som ger variation.
- Processen att forma en ekoby kan vara lång, kostsam och påfrestande på de sociala relationerna. Bra att ha en bra struktur och beslutsordning från början.
- Att bygga halmhus är en ekonomisk och ekologisk byggmetod som lämpar sig väl för småhusbyggen
- Genom att bygga kollektivt och integrera med kursverksamhet kan man minska byggkostnaderna
- Med liten yta och smarta tekniska lösningar minskar mängde energi som behöver tillföras för värme och elektrisitet.

Fullständning redovisning av workshop, upplägg och anteckningar, se Bilaga\_??

# Sammanställning dialog & Resultat

## ENG

Field trip  
Study of examples

*Image from our last meeting where we together made a field trip to Gerlesborg and Bottna to look at individual tiny houses and the Skärkäll housing project to discuss organisation and co-creation processes. Full description of the outcome from these visits is found as appendix.*



## Innehåll:

Här följer nu en sammanställning av de resultat som kommit ut ur de tre mötestillfällena. Här redovisas fördjupad information om:

- Uddebo tätort
- Lite historia
- Uddebo verksamheter
- Småhusbygge i Uddebo
- Uddebo bebyggelse
- Byggnadstyp – Småhusbygge
- Projektområdet – Fotbollsplanen
- Visionsbild – Uddebo Småhusprojekt
- Resultat – Boendekoncept
- Resultat – Resurser för projektutveckling
- Resultat – Projektplan



SKOLHUSET

OBEBYGGDA TOMTER

OBEBYGGDA TOMTER

FRIDIDSGARDEN

GULA HUSET

ODLINGSMARK

ASSMAN

ODLINGSMARK

F.D UDDEBO VÄVERI

TILLSAMMANSODLING

FOTBOLLSPLAN

VAGNBYGGE

OBEBYGGDA TOMTER

KONSUMHUSET

VIZIONSHUSET

Lite historia –Caroline berättar



**1800** Jordbruk & skogsbruk

Före industrierna kom till Uddebo bedrevs jordbruk och skogsbruk i området. Det gör det också än idag både i stor och liten skala.

**Textilriket**

Uddebo har varit en betydande ort och industristad under textilrikets dagar. Det var inte långt ifrån att Uddebo skulle bli centralort en gång i tiden. De två stora industrierna var Trikåfabriken, vars lagerlokal idag är Gula Huset, den andra var Uddebo väveri. Delar av trikåfabrikens lokaler förstördes i en brand. Väverit har varit aktivt fram till 2012 då verksamheten flyttades.



**Avbefolkning**

Uddebo har också en historia av kraftig avbefolkning och nedskärningar. Det här var en tid då förfall och utslagna människor präglade orten och kopplingar hit asosierades med rubriker om brott och missbruk.



**Återbefolkning**

Befolkningsstatistik

- 1998: 287
- 2003: 262
- 2008: 249
- 2014: 300

De senaste åren har befolkningen i Uddebo ökat till följd av inflyttninga och nya födda. Bostadsbristen sätter stopp för ytterligare befolkningsökning.



**Eldsjälar tar över i Uddebo**

När de kommunägda byggnaderna i Uddebo hotades av rivning tog ivånarna saken i egna händer och tog för en symboliska summa på 1 kr över ansvaret och förvaltningen av lokalerna. På så vis har det varit möjligt för olika kulturella föreningar att etablera sig i Uddebo.

Den lokala initiativförmågan på orten har varit den stora drivkraften för den positiva utvecklingen. Lokala föreningar och ideella krafter bedriver i Uddebo verksamheter såsom närbutiker, barnomsorg och skapar genom sina verksamheter ett aktivt samhällsklimat som attraherar unga människor som söker en mindre materialistisk och mer hållbar livsstil.

Eldsjalarna är viktiga för landsbygdens utveckling och deras möjlighet att agera stöttas av det politiska



**Föreningar i Uddebo:**

- Gula huset- byggnadsvård, konstpaddding, öppen förskola, kurser, kulturplaneten-sommarverksamhet för ungdomar, marknader. Målet är ett aktivitetshus för medlemmarna.
- Konst & trummelurhuset –kurser i afrikansk dans, trummor och yoga
- Bilpool
- Inköpsförening
- Podradio-konsum
- Kör
- Bygdegårdsföreningen
- Verktygspool
- Samäkning
- Ateljéhuset väveriet
- Nybyggd bastu
- Uddebofestivalen
- Tillsammansodling

## Uddebo verksamheter

Uddebo många aktiva föreningar och verksamheter gör orten till vad den är idag. Här beskrivs några av de verksamheter som finns eller är under utvecklingen på orten idag, och som är betydande för det rika konst och kulturlivet på orten. Under bilagor och anteckningar från workshop\_1 finns en fullständig lista över alla föreningar i Uddebo.



### 1. SKOLHUSET

Skolhuset övertogs från kommunen 2011 av en ekonomisk förening, Djinadon Djembe som förvandlat huset till ett center för västafrikansk musik och dans och yoga. I byggnaden finns också Uddebos förskola.



### 4. F.D. UDDEBO VÄVERI

Uddebo väveri var verksamt på orten fram till 2012 då verksamheten flyttade till annan ort. Nu ägs lokalerna av BBS Fastighet AB som hyr ut delar av lokalerna som vinterförvaring för husvagnar samt till ateljéer och verkstäder.



### 2. GULA HUSET

Är ett f.d textillager tillhörande Uddebo gamla trikåfabrik. Byggnaden övertogs från kommunen av föreningen Gula Huset 2008. I Gula Husets regi bedrivs kursverksamhet inom traditionella och ekologiska byggnadstekniker, är och förblir ett center för konstnärlig verksamhet och hantverk.



### 5. KONSUMHUSET

Konsumhuset ägs av Tommy Knyckare och Marcus Lundgren. Huset är under renovering. Verksamheter i huset under utveckling är bryggeri, pub och podradio.



### 3. FRITIDSGÅRDEN

Fritidsgården köptes för 1kr från kommunen 1989. Genom stort engagemang från ortsinvånarna har husets renoverats. Byggnaden förvaltas av Uddebo Byggdegårdsförening. Här finns ett museum och det anordnas olika aktiviteter

### 6. MIZIONSHUSET

Uddebos f.d. mizionshus är idag privatbostad, verkstad och samlingsplats. Ägare är Claes och Åsa Blixt. Huset är en plats där både privata och kollektiva konstprojekt har kunnat utvecklas, och fester och konserter kunnat arrangeras. Bilden visar ett tillhörande trädtoppshus.

## Småhusbygge

Initiativtagarna i Uddebo har identifierat flera lämpliga områden för småhusbygge på orten. Områdena är valda med tanke på närhet till servicehus där det finns kök, tvätt och andra kompletterande faciliteter till det lilla boendet. Alla platser beskrivs inte ingående här. Det aktuella området idag är Fotbollsplanen med ett befintligt klubbhus och beviljat nytandeavtal med ägarna.



Marken är en övervuxen fotbollsplan med omklädningsbyggnad. Småhus på marken får tillgång till fullständigt kök, bad och tvätt i omklädningsbyggnaden. Uddebo Golf, som bildades 1927, var omkring 1940 ett av topplagen i Kind när det gällde fotboll.



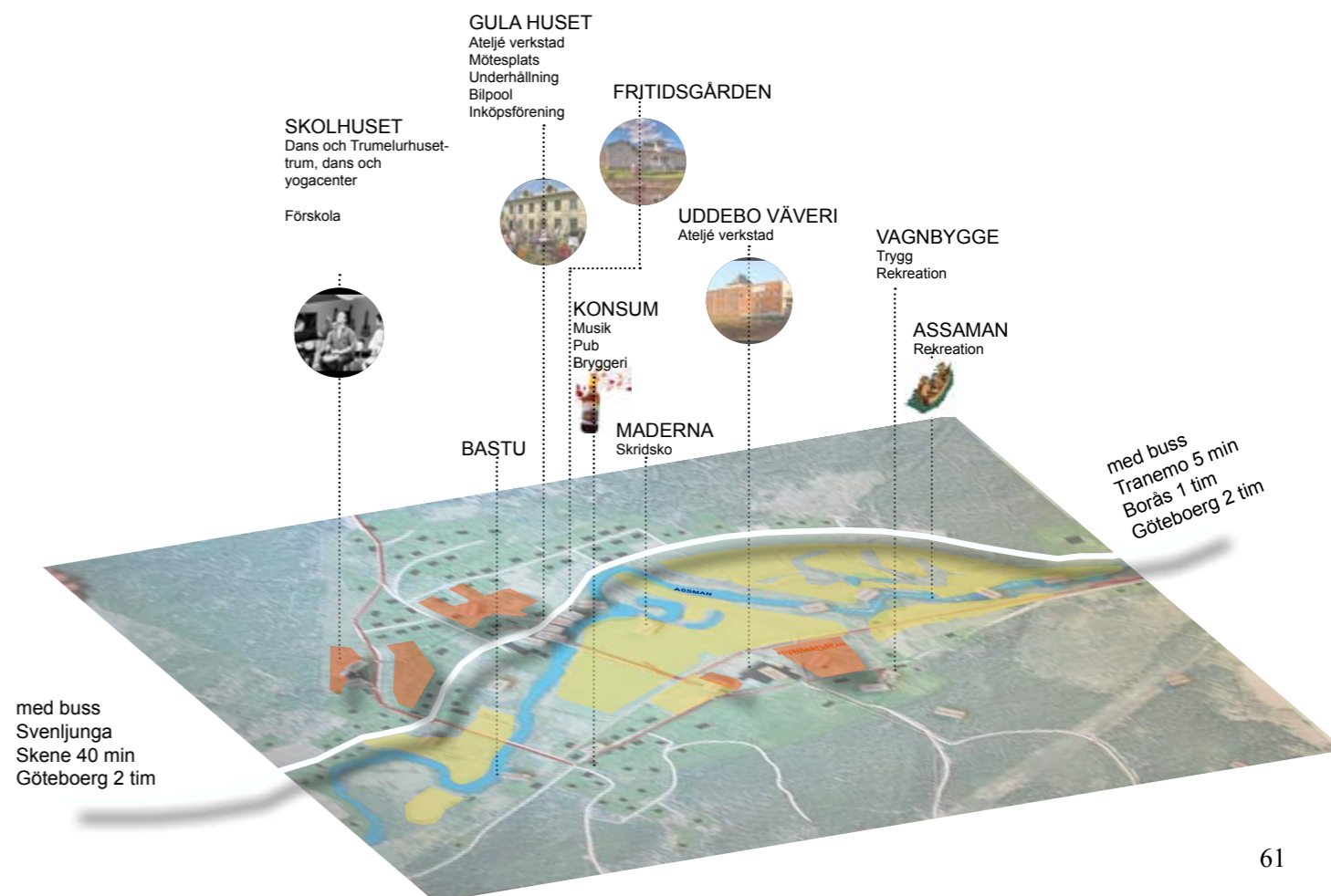
Marken tillhör Skolhuset och dess kursverksamhet. Fastigheten renoveras för att fungera som bostad för kursdeltagare. Småhus på marken kan få tillgång till kök, bad och tvätt i denna fastighet



Marken runt Skolhuset har potential att bebyggas med småhus. Tillgång till fullständigt kök, bad och tvätt skulle då finnas tillgängligt i Skolhuset.



Tillsammansodling vars verksamhet med odling och djurhållning skulle kunna drivas i anslutning till ett småhusbygge. Både odlingsföreningen och småhusbyggarna är intresserade av växthus t.ex.



## Uddebo bebyggelse

Bebyggelsen består i största del av villabebyggelse med byggnadsår från tidigt 1800-tal och fram till idag. Det finns enstaka lägenhetshus. Uddebo har en mycket välbevarad kulturmiljö från första hälften av 1900-talet. Större trähus och putsade byggnader med torn och speciella dekorationer är symboler som vittnar om detta. Uddebos fd skola, konsumbutik, hotell och missionshus är idag i privat ägo eller ägs och förvaltas av ideella föreningar som driver andra samhällsnyttiga verksamheter.

### UDDEBO



Ur översiktsplanen för Uddebo:  
I anslutning till den östliga bron över Assaman omvandlas en fabriksbyggnad, Gula Huset, med stor gestaltningsmässig betydelse för Uddebo till ett aktivitets- och kulturcentrum. Själva centrumutvecklingen bör ske i detta område som också har en kulturhistoriskt värdefull bebyggelsemiljö.

**Nya bostäder** bör i första hand tillkomma genom förtätning av den befintliga bebyggelsen. Det naturliga centrumområdet som kommunen vill utveckla är mellan Assman och väg 156, dvs vägen mellan Tranemo och Svenljunga. (Tranemo översiktsplan)



Gula Huset



F.d arbetarbostäder, Stjärnebo



Fritidsgården



Uddebo Väveri t.h.  
Projektområdet t.v.



Skolhuset

## Byggnadstyp

### Tranemoboden –en friggebod

BOA: 10 kvm  
 Byggekostnad totalt: ca. 45 000kr  
 Inköp bod: ca. 19 000kr  
 Tillägsisolering och kamin: 10'-25'kr



### F.d. bysja –en bovagn

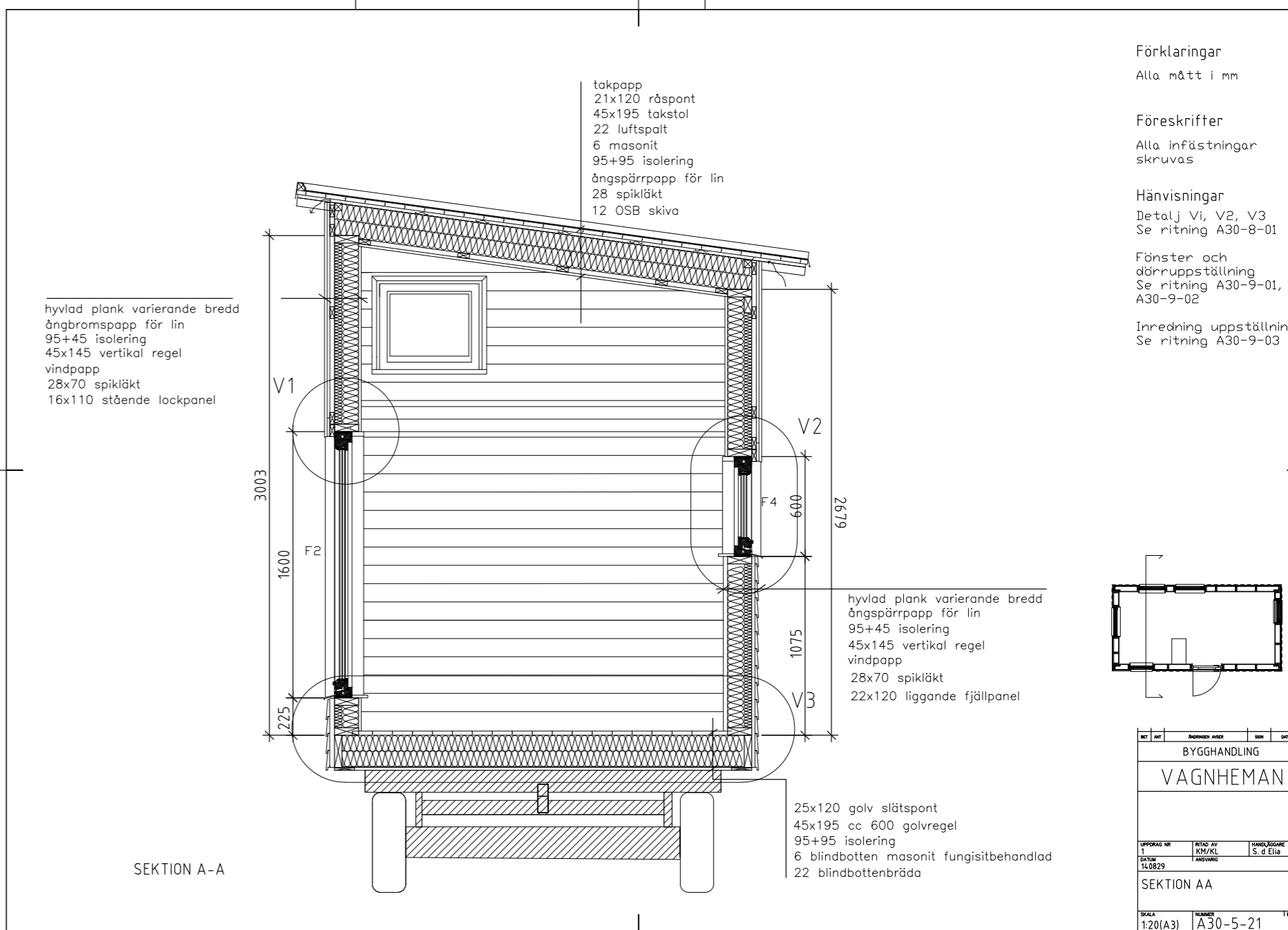
BOA: 23 kvm  
 Byggekostnad totalt: ca. 45 000kr  
 Inköp bod: ca. 10'-20'kr  
 Tillägsisolering och kamin: 15'-35'kr



### Vagnhemman –en bovagn

BOA: 10 kvm  
 Byggekostnad återbruksmaterial: ca. 22 500kr  
 Byggekostnad nytt material: ca. 80 000

En bovagn är ett litet hus på hjul. Exemplet som visas här är ritat av arkitekter Katrin Lysvret och Klara Mörk. Byggnaden är anpassad för att rymmas på ett vangnsunderrede som tidigare suttit på en byggvagn. Byggnaden är vinterbonad. Uppvärmning sker genom eldning på mindre vedspis. Inget vatten och avlopp finns i byggnaden utan dessa faciliteter finns tillgänglig antingen i närliggande byggnad eller ute i det fria. Disiggen är skapad utifrån användning av återvunnet material: begagnade fönster och mindre spillbitar.



FASAD A



FASAD B



FASAD C



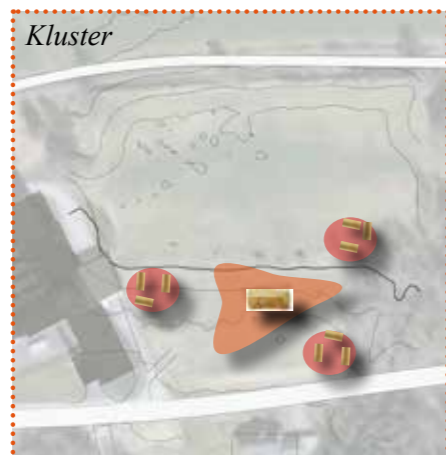
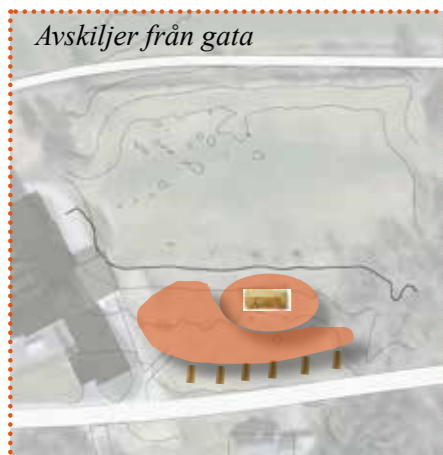
FASAD D

## Projektområdet – Fotbollsplanen



### PLATSENS POTENTIAL & HISTORIA

Marken är en övervuxen fotbollsplan med klubbhus som ger tillgång till fullständigt kök, bad och tvätt för Småhusen eller vagnarna. Klubben som idag är vilande är Uddebo GoIF, bildades 1927, var omkring 1940 ett av topplagen i Kind när det gällde fotboll. Fotbollsspel arrangeras fortfarande på platsen och det förhoppningar att om Uddebo fortsätter att växa, att också klubben kommer tillbaka som en lokal förening.



OLIKA VIS ATT  
PLACERA NY  
BEBYGGELSE PÅ  
PLATSEN

ANGRÄNSANDE  
VERKSAMHET



#### 1. UDDEBO TILLSAMMANSODLING

**2. OMRÅDE FÖR ODLING OCH DJUR**  
Projektområdet ligger i nära anslutning till tillsammansodlingen, samma markägare. Vitänker oss att de gemensamma odlinginitiativet i Uddebo utvidgas och innefattar större arealer i framtiden och att bostadsprojektet möjligen fungerar som en förvaltande förening för dessa aktiviteter. Idag går här två getter.

#### 3. VÄVERIET

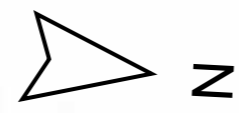
Uddebo Väveri lades ner och såldes 2012. Idag finns här en del verkstäder och ateljéer, en tillgång som skulle kunna utvecklas tillsammans med de nya bostadsområdet.

#### 4. BYGGNADEN

Det befintliga klubbhuset på området har fördelen av att vara ansluten till det kommunala vatten & avloppssystemet. Byggnaden är i behov av omfattande renovering innan den kan tas i bruk för småhusprojektets ändamål. Den skapar också stora potential för att skapa en trevlig boplat.



Befintlig byggnad



Två plattåer  
skiljs av en höjd

Vy över området sett från skogspartiet i öster.  
Bilden är en sammanfogad panorama bild och har ett något förvrängt perspektiv.

Vision



**PUBLIKA MÖTESPLATSER**

En lekplats i området skulle göra platsen till en mötesplats för fler än de boende. Lekplats är något som saknas i Uddebo idag.



**VÄXTHUS & ODLINGAR & DJUR**

På området vill man ha gemensamma odlingar, växthus och djurhållning. Grisar och höns kan användas till att bearbeta jorden och för att ta hand om köksavfall. Med möjlighet att odla kan de boende spara på inköp av frukt och grönsaker och även odla kunskap om matproduktion och mathantering.



**PERSONLIGA SMÅHUS**

En rikedom av olika typer av småhus skapar ett varierat och personligt uttryck i området. Flera olika lösningar för energisystem och byggteknik visar på för och nackdelar med olika tekniker som sedan kan utvecklas.



**BYGGNADEN**

På området finns en gammal klubbstuga med omklädningsrum och kioskanne. Byggnaden har fördelen av att vara ansluten till det kommunala vatten & avloppssystemet. Byggnaden är i behov av omfattande renovering innan den kan tas i bruk för småhusprojektets ändamål, som servicehus med wc, kök, tvätt och utrymmen för samvaro.



**SMÅHUS PÅ HJUL**

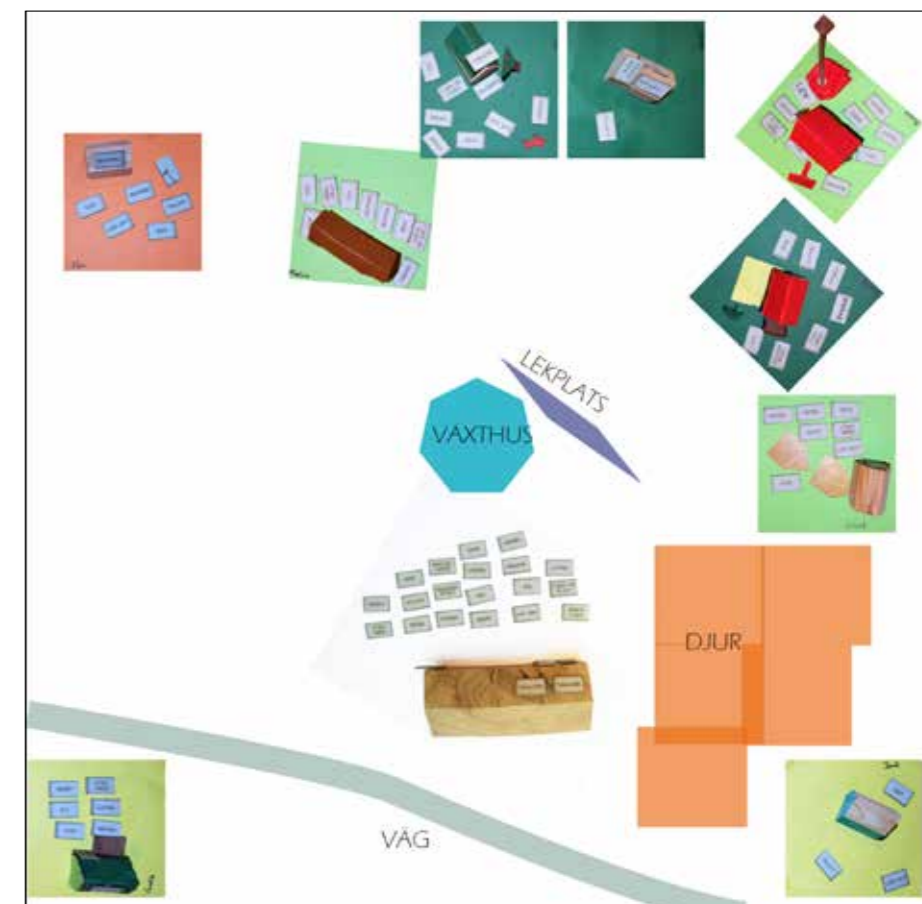
På området bor man i små och väldigt enkla hus som kanske till och med är flyttbara. Tillsammans i mångfalden bildar komponenterna en gemenskap och ett fullt fungerande hem. Det finns fler och fler i Sverige som intresserar sig för vagn, och småhusbygge. Området skulle bli ett mecka för småhusrörelsen och frivillig enkelhet.

WORKSHOP MODELL ÖVER OMRÅDET

FOTOMONTAGE PROJEKTOMRÅDET

Några av de tankar och idéer kring området som formulerades under våra träffar var att ha ett stort växthus mitt i området, att kunna odla tillsammans och att ha djur.

Andra möjligheter skulle vara att man utvecklar gemensamma odlingsplatser, trädgårdsområden, transportlösningar m.m.



## 3. BOENDEKONCEPT

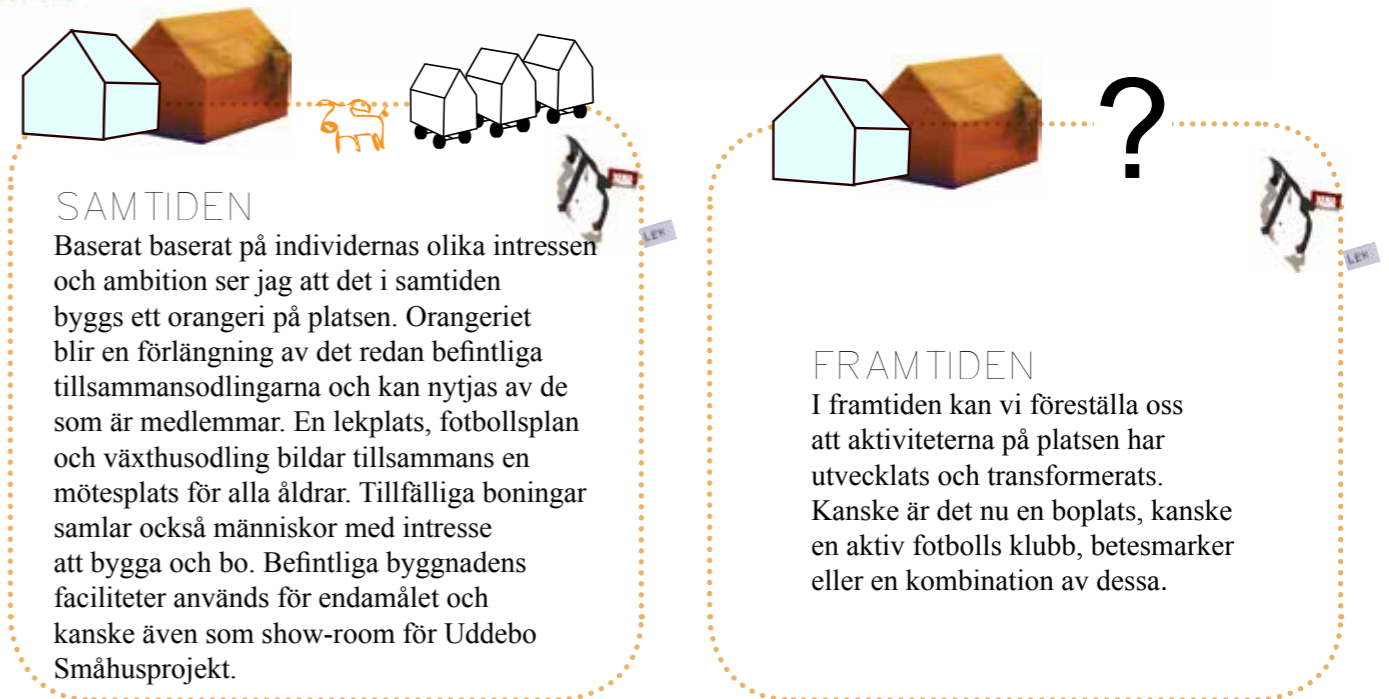
## Boendekoncept

Efter workshoptillfällena i Uddebo blev det tydligt att det inom projektet finns en Samtid och en Framtid. De olika personerna i gruppen har alla olika tidsperspektiv för sitt engagemang och olika bilder av vad det ska bli. Att planera ett bostadsområde genom en samskapad process är ett mycket mer omfattande arbete än vad som rymms i det här exjobbet. Det krävs noggrannare planering, mer tid och en mer samansvetsade grupp alternativt tydligt och långvarigt ledarskap. De slutsatser jag gör baserat på den dialog som varit är att:

- det finns brett underlag av människor som söker en livsstil som erbjuds i Uddebo
- det finns underlag av människor som vill engagera sig i gemensamma projekt i samhället
- det finns befintliga föreningar som utnyttjar platsen vars aktiviteter skulle kunna erbjudas utrymme att utvecklas ytterligare.

## Tillfällig arkitektur aktiverar platsen

Genom olika projekt har fler och fler människor haft anledning att tillfälligt vistas på orten och kommit att uppskatta den och utveckla en anknytning. Ett område för inledningsvis tillfälligt boende är en aktivitet som jobbar med denna effekt. Det är bra att det händer saker på platsen även om det är tillfälliga. Det ger inspiration och aktiviteter främjar samanhållning och trivsel. Tillfällig arkitektur används medvetet i utvecklingsprocesser. Den tillfälliga arkitekturen och "pop-up" företelsen används både i storstäder och glesbygd runt om i världen för att skapa intresse för en viss plats eller område. Uddebo, Skattungbyn och Gerlesborg som nämnt tidigare i det här arbetet är alla exempel på avbefolkningsorter där intresset för inflyttning har ökat tack vare det kulturella utbudet i området. Andra aktiviteter än bostäder på området skulle också verka vitaliserande öka förutsättningarna för att platsen tas om hand och rustas upp.



4. PROJEKTPLAN

Resurser för projektutveckling

**Drivande aktörer**  
 Planen baseras på de kunskaper och de kapaciteter som de olika aktörerna har uttryckt sig ha, samt en subjectiv bedömning från min sida.

*Anna: Jag bor i Göteborg men är medlem i Gula Huset förening. Jag jobbar med byggnadsvård och byggnadstekniker så som halmbygge och murning med återvunna glasflaskor. Jag vet inte om jag vill flytta till Uddebo just nu men kan kanske vara till hjälp med bygget.*

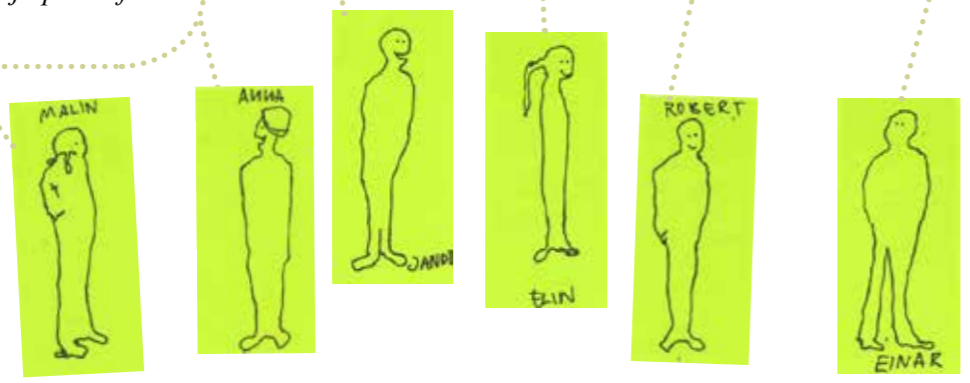
*Malin: Jag bor i Uddebo. Jag kan nog vilja få ett eget hem en dag, men jag kan ingenting om att bygga, men skulle kunna hjälpa till för att lära mig.*

*Jandi: Jag har en vagn i Uddebo som jag precis renoverat. Jag är ofta i Uddebo och skulle gärna ha hand om grisar och styra upp möjligheter för att leva ett bra liv i Uddebo. Jag är aktiv i WWOOF och kan mycket om ekologisk odling och djurhållning.*

*Elin: Jag bor i Uddebo, nära projektområdet. Jag vill helst att fotbollsklubben ska kunna komma tillbaka. Jag är också aktiv i tillsammansodlingen och tycker det skulle vara bra om det fanns ett växthus att odla i. Jag sakanar också en lekplats för barnen.*

*Robert: Jag har precis flyttat till Uddebo för att lära känna platsen mer och får se vad som händer. Jag är kunnig på att bygga och kan hjälpa till om det behövs.*

*Einar: Jag är allmänt intresserad. Vill gärna hjälpa till en del med genomförandet, och är intresserad av vad folk tänker sig kring gemensamt beslutsfattande och konfliktlösning.*

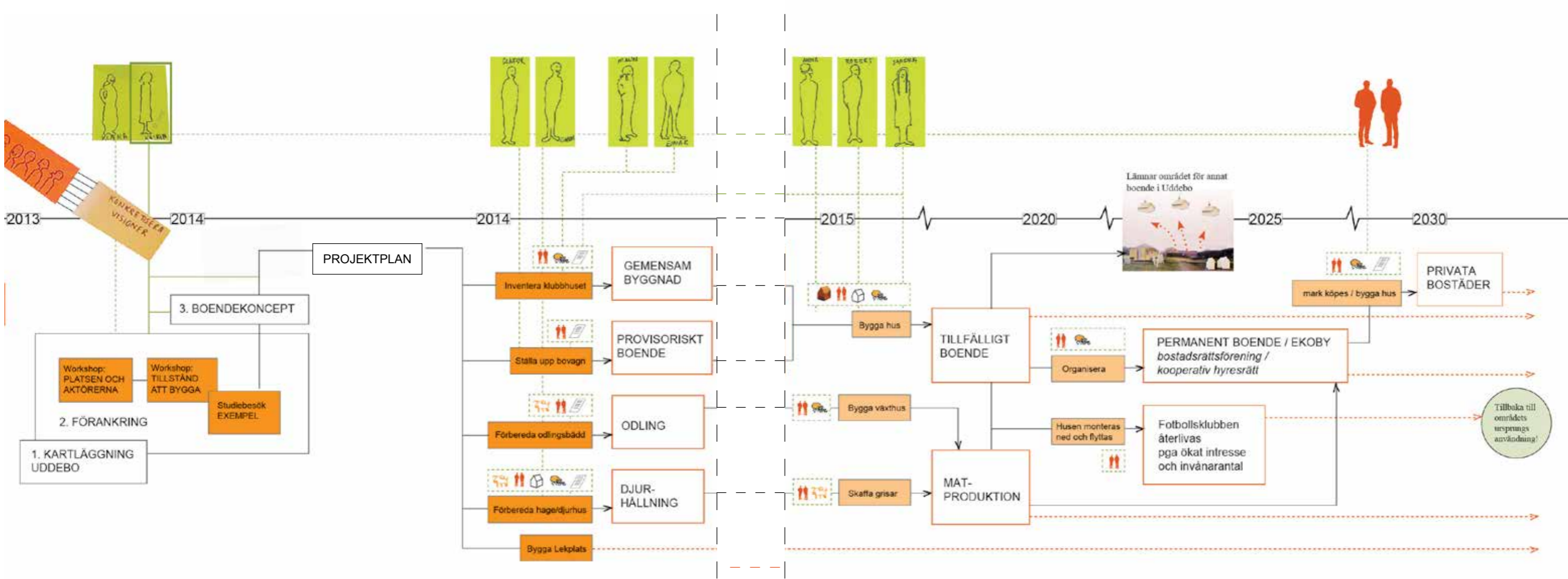


**Aktivitet**  
 Att aktivera platsen och påbörja en process kan ske genom mindre och mer eller mindre provisoriska händelser och/eller byggnader. Olika aktiviteter kommer kunna bidra till att förändra och skapa nya förbättrade förutsättningar för ett nästa skede i processen. Möjliga aktiviteter kan ske när förutsättningar för dessa har skapats. I projektplanen vill vi få in alla de element som önskats, såsom växthus, lekplats, djurhållning med en hänvisning om hur detta kan åstadkommas, genom vilka samarbeten och med vilka medel. En aktivitet kan leda till mer. Vi inspireras och känner trygghet i att andra gör något. På så vis kan utvecklingen ta fysisk form steg för steg.

**Stöttande aktörer**  
 Kända lokala föreningar och organisationer samt friggebodstillverkaren Jabo behandlas som fortsatt stöttande och viktiga aktörer för utvecklingen av projektet.

**Förutsättningar**  
 För att olika aktiviteter ska kunna äga rum krävs att olika förutsättningar uppfyllas. Olika förutsättningar kan vara människor med kunskap som utför handlingar, tillsättnad från makägare för att bygga och pengar. För att bearbeta mark för odling krävs också djur. Djur kan också fylla andra syften i ett ekologiskt kretslopp.

# 4. PROJEKTPLAN



# Resultat & Reflektion

# 3

## Frågeställning

Frågorna jag ställde inför det här arbetet var: Hur kan inflyttning till landsbygdsområden genom samskapade boendeprojekt bli mindre krångligt och kostsamt? och Hur kan förekomsten av samskapade boendeprojekt influera en omställning av den normativa livsstilen? Dessa frågor ställdes med bakgrunden av den låsta bostadsmarknaden som råder på många landsbygdskommuner, där det idag är ekonomiskt omöjligt att bygga nytt samtidigt som många landsbygdskommuner fortfarande kämpar ekonomiskt på grund av låga invånarantal. Trots detta låsta läge finns det en stor grupp människor som vill bosätta sig på landsbygden och överbygga den ekonomiskt svåra situationen genom att samskapa enklare boendeformer.

Med de tre dialogmötena ville vi skapa förutsättningar för att ett samskapat boendeprojekt ska ta form i Uddebo och i processen undersöka vilka utmaningar som grupper som ämnar att samskapa ett boende ställs inför. Vilka är utmaningarna eller hindren har också utforskats genom studier av tidigare genomförda samskapade projekt samt intervjuer med de inblandade och intervjuer med represantanter från tre landsbygdskomuner.

Arbetet ger inga enkla svar på frågorna som också är generellt formulerade. Under arbetet har det dock kunnat identifieras en rad utmaningar och hinder och ställts nya frågor som kan vara ämne för vidare studier. Det praktiska arbetet, avseende metodiken tillämpad i Uddebo Småhusprojekt ger inte heller entydiga resultat eller tydliga svar på ovan ställda frågor. Arbetet ger dock förståelse och bakgrund för de faktorer som driver den växande trenden för Tiny Houses samt har givit mig som student ökad kunskap och erfarenhet av att jobba med samskapande processer i en landsbygdsmiljö. Arbetet i sin helhet ger indikationer varpå vi kan reflektera och prova olika slutsatser kring de ställda frågorna.

### ***1. Hur kan inflyttning till landsbygdsområden genom samskapade boendeprojekt bli mindre krångligt och kostsamt?***

Jag tror att om kunskapen om hur samskapade projekt blir kända för alla parter. Att kunskapsutbyte och erfarenhetsutbyte kring samskapade projekt görs strategiskt. Med syfte att låta dessa metoder och processer forma hur kommuner går till väga i sin planering. Det behövs resurser i tid och människor för att åstadkomma omställning. Vi har inte råd att bygga oss längre in i hörnet.

### ***2. Hur kan förekomsten av samskapade boendeprojekt influera en omställning av den normativa livsstilen?***

Om samskapade boendeprojekt blev mer förekommande skulle detta kunna bidra till att påverka sin omgivning positivt. De allra flesta vill vare med och bidra till att vår konsumtion och vårt ekologiska fotavtryck blir mindre men vi behöver konkreta exempel, en aktiv nyfikenhet för att hitta de metoder som för oss närmare detta mål. När tillräckligt många har en livsstil som belastar ekosystemet mindre kommer det också bli lättare att efterleva, samhället följer efter och anpassar sig till den efterfrågan som finns på en ekologiskt hållbar livsstil.

## Direkt ökad inflyttning till Uddebo

Det är svårt att mäta resultat och veta hur deltagarna påverkats av vårt arbete och vilka idéer som de bär med sig från just våra möten. Det vi ser tiden efter vårt sista möte är fortsatt aktivitet på Uddebo Småhusprojekts Facebook-sida och fortsatt inkommande förfrågningar om vårt arbete samt organisering i andra sociala konstellationer för upprättande av en vagnplats i Uddebo. Detta visar att Uddebo som en plattform för Småhusbygge har stärkts och att ett forum för utbyte av tankar och idéer tidigare saknats. Facebook gruppen får fortsatt nya följare varje vecka och det delas inspirationsmaterial. Flera av deltagarna har efter projekttiden beslutat sig för att flytta till Uddebo till andra befintliga boenden. Dialog med bygglovsarkitekten från Ulricehamn har fortsatt.

Se också *Epilog* för illustrerat resultat.

## Samskapat boendeprojekt i Uddebo får vänta

Vårt mål med de tre möten som arrangerades var att deltagarna skulle få blodad tand och hitta en personlig ingång till Uddebo Småhusprojekt att jobba vidare med som grupp. Någon grupp för att jobba med vår specifika projektplan skapades inte under de tre mötena. Däremot har erfarenheterna vi gjorde, lärdommar från diskussioner och studiebesök, nätverken vi skapade och diskussionsforumet använts av olika aktörer i olika syften som nämns föregående stycke.

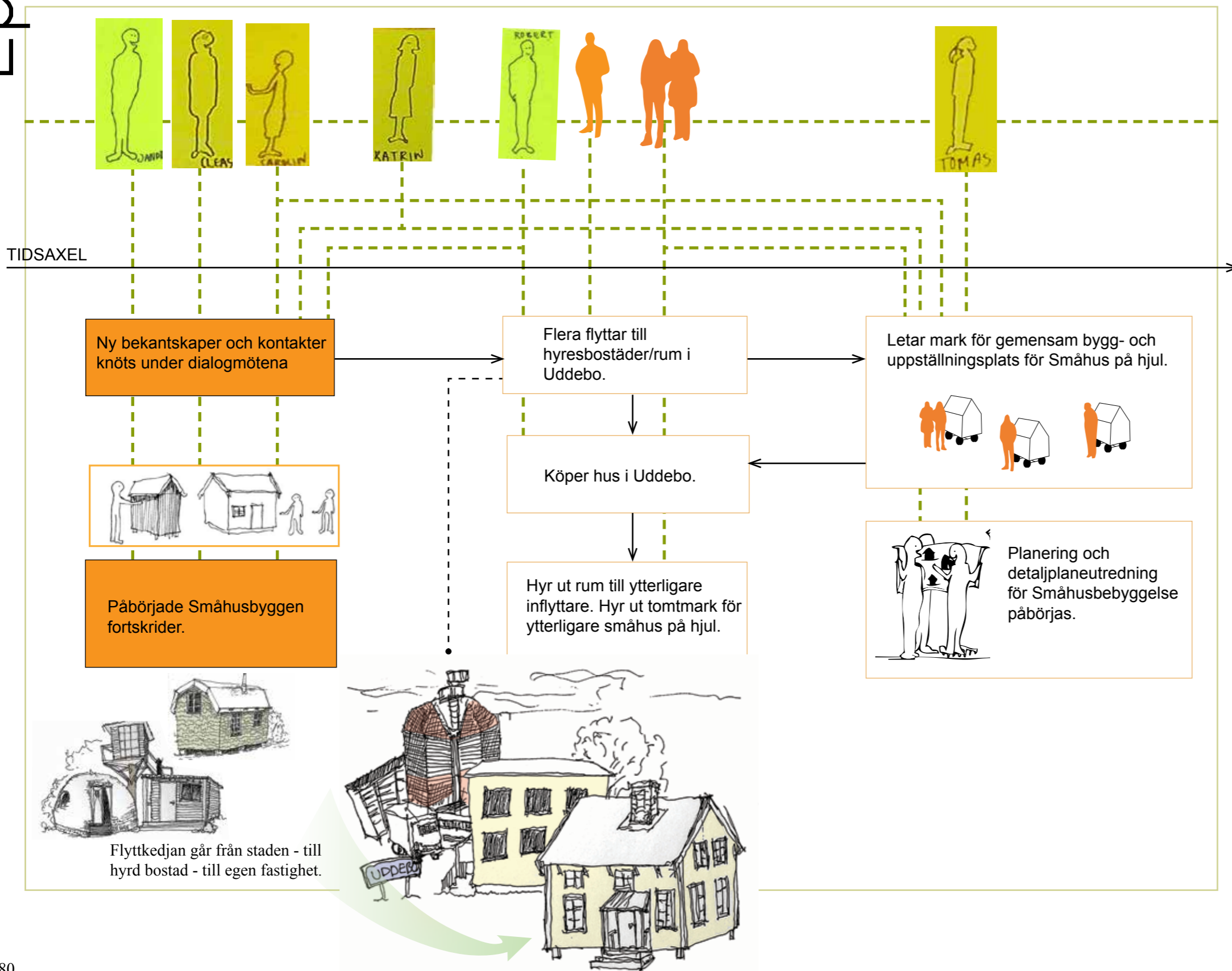
## Ett ämne i tiden

Som ambassadör för projektet har jag blivit inbjuden att föreläsa om projektet på REKO-festivalen på Nääs byggnadsvårdscentrum och på CSS, Chalmers students for sustainability vilket också indikerar att intresset för att bo bärkraftigt på landsbygden, för alternativa livsstilar, för Tiny Houses och Frivillig enkelhet är av stort intresse i samhället idag.

## Resultat – Dokumenterat 2016

Under tiden efter att dialogträffarna avslutats, materialet sammanställts och presenterats fram till publicationen av denna rapport kunde vi observera dessa sekvenser av händelser föranledda av vårt arbete.

→ Sekvenser    - - - Kopplingar



**Jandi** -Has continued working on his Tiny House on wheels situated in Uddebo.



**Claes** -Has built his third Tiny House on his property in Uddebo and has many more ideas in store.



**Caroline** -Has completed the construction of her own Tiny House in Uddebo where she now lives with her two daughters.

Has also been part of organizing other habitants in Uddebo to apply for the use of municipal land in the village for Tiny House building area. This request has not been granted. The municipality requires connection to the waste and water system.



**Katrin** -Acted camp-host for SCI-work camp in Uddebo-Tiny Houses summer 2015 and held a one day course in Tiny House model workshop. Has been invited to numerous events and forums connected to tiny house building and sustainable social development.



**Robert** -Left his flat in Gothenburg for a rented room in Uddebo after his involvement in the series of events. In the summer of 2015 he purchased a house in Uddebo.



**Jimmy** -Left his place in Gothenburg and are renting a room in a shared house in Uddebo where he is making plans for building his own Tiny House.



**Frida & Fatima** -The second has purchased a house in Uddebo and the first are constructing a Tiny House on wheels on the property.



**Thomas** - One of the initiators to the Uddebo Tiny house Project is about to set into motion a process for development of a detail-plan for a Tiny House area in Uddebo.



Utställning/Exhibition

Slutord

Tack till :

Carolin Bergman i Uddebo för samarbetet med det här projektet

Freija Frändberg och Maria Johansson för samarbete, samtal och stöd med det här projektet

Linné Löfström Engdahl, Parasto Moameni mfl. för hjälp med text och struktur.

Deltagarna under workshop och studiebesök för engagemang och deltagande med glädje.



## Litteratur

Schwarz, Roger (2002) *The skilled Facilitator, a comprehensive Resource for Consultants, Facilitators, Managers, Trainers, and Coaches*, San Francisco Jossey-Bass a Wiley company.

Olivegern, Johannes (1975) *Brukarplanering -Ett litet samhälle föds:Hur 12 hushåll I Göteborg planerade sitt område och sina hus I kvarteret klostermuren på Hissingen.* Göteborg, FFNS-gruppen förlag.

Andersson, Karin (2013) *Mötesskapande arkitektur -en studie om brukarplanering och arkitektrollen.* Göteborg, Chalmers tekniska högskola, Examensarbete Arkitektur.

Ekman, Kerstin (2008) *Har vi ett levande landskap i Sverige?, Ska hela Sverige leva?*, Stockholm, Formas Fokuserar.

Boverket, Red-Hedman, Eva (1994) *Bostadsmarknaden och 90-talets förändringar*, Boverket Boendeavdelningen

Jackson, Tim (2012), *Välfärd utan tillväxt*, Ordfront förlag Stockholm. Original utgåva: (2009) *Prosperity without growth*, Economics for a finite planet, Earthscan publication Limited, London.

Marlow, Oliver and Egan, Dermot (2013) *Codesigning Space*, London, Artific books on architecture.

Stenbacka, Susanne (2001) *Landsbygdsboende i inflyttarnas perspektiv-intention och handling I lokalsamhället*, Uppsala Universitet geografiska regionsstudier nr 42.

## Artiklar

Statistiska centralbyron, [www.scb.se](http://www.scb.se), artiklar: Bostadsbyggandet lågt under lång tid  
Den Svenska bolånemarknaden  
Unga bor i storstaden äldre i glesbygden  
Allt färre bor i glesbygd

Johansson, Peter (2013) *Levande landsbygd eller död.Avgörandets stund är inne.* Impuls nr 8 2013, s. 4-7

## Elektroniska Källor

Heed, Josefin (2014) *För sig själva tillsammans- En kritisk diskursanalys av Sveriges landsbygdsprogram 2007-2013*,Sveriges lantbruksuniversitet, G2F grundnivå, publ: <http://stud.epsilon.slu.se>

Mattila, Emma (2014) *Korrekt och kortfattat-Hur landsbygden presteras på kommunens hemsidor*, Sveriges lantbruksuniversitet, A1E avancerad nivå, publ: <http://stud.epsilon.slu.se>

Brundtland, G (ed) (1987). *Our Common Future: The World Commission on Environment and Development*, Oxford: Oxford University Press.

Minskade utsläpp av växthusgaser och ekonomisk tillväxt, Mistra-SweCia nr03·(2014), (Mistra, -Climate, Impact, Adaptation), <http://www.mistra-swecia.se/>

[http://www.bth.se/fou/cuppsats.nsf/all/e5717be82d3ea8a0c1256f40003897b6/\\$file/camping%20t-s.pdf](http://www.bth.se/fou/cuppsats.nsf/all/e5717be82d3ea8a0c1256f40003897b6/$file/camping%20t-s.pdf)

## Opublicerat material

Freia Frenberg/Maria Johansson. (2014) *Samskapat boende.* Examensarbete Chalmers Tekniska Högskola.

## Samtal

Skoog, Markus (Bloggare, vagnsbyggare, och vagnsboende i Skattungbyn) Intervjuad av Katrin Lysvret 2014.

Tanums Hede kommun planavdelning, Herrljunga kommun planavdelning, Tranemo kommun planavdelning. Medlyssnare vid intervju och markdasundersökning för utveckling av verksamhet under arbetsnamnet *Co-Create community*

Bäck, Gunnar. Boende i Skärkäll ateljéhusby och verksam under hela processen.

Lars. Drivande för genomförandet av, och boende på ekobyområdet Tuggelite i Skåre.

## Samtal om att bo i vagn i Skattungbyn med Markus Skoog

Workshop\_1 PLATSEN OCH AKTÖRERNA

Workshop\_1 ANTECKNINGAR

KOSTNADSKALKYL

Workshop\_2 TILLSTÅND ATT BYGGA

Workshop\_2 ANTECKNINGAR

Workshop\_2 SAMMANSTÄLLNING B YGGWORKSHOP

Studiebesök SAMMANFATTNING

## Samtal om att bo i vagn i Skattungbyn med Markus Skoog

### Skattungbyn

Skattungbyn ligger i Dalarna, i Orsa kommun. I Skattungbyn är det redan utbrett med olika typer av provisoriska och tillfälliga boenden och det finns planer på att starta en camping för att legalisera dessa.

### Markus Skoog

Markus bor i Skattungbyn i Dalarna i en vagn som står uppställd på en privat tomt i byn. Jag träffar honom första gången 2010, då har han precis gått färdigt folkhögskoleutbildningen i självhushållning som hålls av Mora folkhögskola i Skattungbyn. Då håller Markus och några kurskamrater till honom på att bygga på sina första vagnar. Sedan dess har Markus byggt fler, och även synts och hörts i olika medier med anledning av vagn-bygge och de livsstilsval han gjort till ett enklare liv. Några publikationer och reportage med Markus finns listade under källförteckningar.

**Katrin:** Berätta lite om hur det funkar i Skattungbyn med att bo i vagn? Vad har kommunen och andra människor för åsikter om företeelsen?

**Markus:** Det funkar som så att vagnarna står på annans tomt, sin egen tomt, eller en gårdsfastighet.

**Katrin:** Har man/du tillgång till vatten, el och avlopp i annan byggnad?

**Markus:** Jag har el indraget, en vanlig kabel på 220v. Vatten hämtar jag i glasflaska från stora huset. Avlopp har jag inget än. Duschar gör jag efter träningen i gymnasalen eller i bastun men kan även använda stora husets dusch. Utedass har jag av ideologiska skäl, jag tycker det är fel att bajsas i dricksvatten. Det bor cirka 350pers i byn.

**Katrin:** Finns det motstånd mot vagnsbygge i Skattungbyn? Vad består det i så fall?

**Markus:** Finns ett motstånd mot det absolut och en massa åsikter. Motståndet består i att man ska bo i riktiga hus! Jag brukar fråga om de har lust att ge mig en bit mark så jag kan bygga ett riktigt hus men då blir det tyst.

**Katrin:** man är rädd för att det bli någon sorts epidemier av lösdrivande folk då, när man inte bor i riktiga hus, eller?

350 pers. men det är väl hela Skattungbyn, inte de som bor i vagn?

**Markus:** ja det är nog det som är rädslan. Och den är nog ganska befogad. Det bor cirka 10-12 pers i vagn nu varav en kvinna på cirka 85. Hon är äldst kan man säga. Planer finns på att starta en camping för att komma runt byggreglerna. På så sätt kan de som vill bo i vagn.

**Katrin:** Är det folk i byn som konfronterar dig då, eller har ni fått formella klagomål också?

**Markus:** Jag har faktiskt inte fått några klagomål alls riktat till mig specifikt. Min vagn är ju mer välisolerad än de flesta av husen i byn så det blir svårt för dem. Idigare bodde några i vagn på en äng mitt i byn och då blev de polisanmälda och bortkörda 2006 tror jag det var men det var en kvinna där som inte var riktigt hundra som man säger som hade fyra barn och de sprang runt och härjade en massa och folk blev oroliga och ringde soc. Sen hade de inget dass heller så det var ju lite dumt. Men det handlar också om att ägaren till ängen inte har så mycket tro på byn. Jag bor hos byns barnmorska som bott i byn sen 85. Hon är glad och trevlig och vän med nästan alla. Svårare att anmäla då eftersom det landar på henne. Sen vet jag inte om man kan göra en sådan anmälan anonymt heller.

**Katrin:** Om du hade mark, skulle du bygga dig ett riktigt hus då?

**Markus:** Definitivt Det är billigare att bygga ett riktigt hus eftersom du inte behöver tänka på vikten.

**Katrin:** Skulle det vara ett alternativ att få bygga på någon annans mark?

**Markus:** Nej, möjligtvis med ett långt och tydligt arrendeavtal men nej det vill jag inte, då är det bättre med vagn som man kan rulla därifrån när man vill. Svårt att ta med sig ett riktigt hus, men det är klart man skulle kunna bygga huset så det går att lyfta av med lastbil och kran. Då skulle jag kunna göra det. Med tydligt avtal att byggnaden är min.

**Katrin:** Hur mycket betalar du i hyra till din värd för el och så? Hur mycket skulle du kunna tänka dig att betala om det fanns en camping?

**Markus:** 500 kr nu och samma tror jag för camping. Beror lite på vad som ingår och så.

## Fakta om Skattungbyn

Då Linné besökte byn på 1730-talet fanns här 65 gårdar. På 1760-talet fanns här närmare 80 gårdar, och då Karl-Erik Forsslund besökte byn omkring 1920 fanns här hela 215 gårdar. Den ursprungliga Skattung kyrkas ålder är okänd, men den nuvarande är uppförd 1839. Först 1891 fick byn en fast präst.[2]

År 2010 sålde svenska kyrkan Prästgården till Mora Folkhögskola för användande inom den studieverksamhet som är förlagd till byn (Wikipedia)

Mora Folkhögskola bedriver i byn en kurs i ekologisk odling och hållbar livsföring. Kursen är inriktad på självhushållning och bevarandet av gamla hantverkstekniker så som vävning, vadmalsstampning, mjölksyrejäsning, hermetisk inkokning, surdegsbakning, tunnbrödsbakning (kavelkvött) och mycket annat. 2012 startades en introduktionskurs i permakultur ur en vision att få till en helande trädgård på Prästgården för framtida kurser, föredrag och workshops i en helande miljö.

Byn har en kooperativt ägd lanthandel (Skattung Handel) med tre anställda, gårdsbutiker, en ekologisk inköpsbutik (Slättergubben) som drivs ideellt av föreningens medlemmar och tillhandahåller ekologiska varor samt lokalproducerade hantverk, en stor ideellt driven gratisbutik (även kallat freeshop) där man kan lämna det man inte behöver och ta det man behöver, en bybastu med tillgång till dusch och tvättstuga, äldreboende och service samt eget dagis och friskola.

I orten har spelats in flera svenska långfilmer, däribland Jungfrukällan (1960) av Ingmar Bergman, porrfilmerna Fäbodjättan (1978) och dokumentären Hippieland, den sistnämnda endast delvis inspelad i byn.

Varje sommar arrangeras Inspirationsfestivalen, drogfri, barnvänlig och miljövänlig festival med allt från musik, dans, mat, måleri, till olika filmvisningar, workshops och föredrag. I byn bor många dans- och musikaliskt begåvade, både amatörer och professionella utövare. Därigenom finns möjlighet att gå på dans och musikträffar lite titt som tätt där alla, unga som gamla, kan mötas och ha roligt.



## Workshop\_1 PLATSEN OCH AKTÖRERNA

### Upplägg:

Dela ut lappar och pennor.

Personlig presentation av oss själva och workshopens syfte.

Syftet med den här dagen- Att prata om fotbollsplanen och småhusprojektet, som vi nu kallar det, sätta ord och form på idéerna, umgås

Upplägget-Lära känna Uddebo, lära känna varandra, visualisera idéer.

### 1\_Presentationsrunda

Syfte: Att formulera sina tankar just nu och att få ett första intryck av varandra.

Utförande: Två minuter att skriva ner några ord eller meningar om varför just du är här idag, och vad som intresserar dig med projektet. En runda kring bordet. Namn och berätta.

### 2\_Information om Uddebo och bakgrund till projektet.

Syfte: Att ge information och insikt i projektet och kontexten/sammanhanget

Utförande: Carolin Begman, bofast i Uddebo och upphovsman till projektet.

### 3\_Besöka platsen

Syfte: Att lära känna orten och miljön med kroppen ögonen och känslan. Att lära känna varandra.

Utförande: Berätta om den stora kartan och uppgiften som är nr 4\_ Få med sig en karta att anteckna på. Tillsammans besöka fotbollsplanen och byggnaden. Sedan gå på egenhand i Uddebo. Markera platser-vad händer här?. Vilken känsla får ni här? Markera gångvägen ni tar. Prata gärna med folk ni träffar.

#### 4\_Stora kartan-trådar och etiketter



Syfte: Att föreställa sig hur jag skulle leva här. Använda anteckningar från nr 3\_.

Utförande: Dra en tråd över hur du rör dig i området under en vanlig dag. Etikertera platserna du besöker och vilka ärenden du har på de olika platserna.

Runda, berätta hur ni har tänkt.

#### 5\_Funktioner

Syfte: Att fundera på vilka funktioner som du vill ska finnas där du bor. Använda anteckningar från nr 3\_ och 4\_.

Utförande: Välj från etiketterna vilka funktioner du nyttjar i ditt liv. Dela upp dem i privat/gemensamt/offentligt-eller-hemma/på tomten/på orten. Fördela etiketterna i de tre olika modellerna: det lilla privata huset, det gemensamma huset och den stora kartan. Bygg upp en boplats där de funktioner som önskas finns med. Färglägg de etiketterna som placeras på den stora kartan om möjligt.

Runda, berätta hur ni har tänkt



#### Utvärdering-runda vad tänker vi nu? Hur ska vi fortsätta med projektet?

Syfte: Att sammanfatta och se framåt.

Utförande: samtal i helgrupp

#### Workshop\_1 ANTECKNINGAR

Uddebo 2014.02.08

Sekreterare: Sandra Magnusson och Katrin Lysvret

Utskickat via mail till deltagare och till allmänheten via Facebook-grupp

#### Presentation deltagare

-Vad intresserar dig för att vara på den här workshop-dagen?

- Bo kollektivt-konfliktlösning-hanterandet av att bo tillsammans
- Nyfikenhet av projektet
- Intressant projekt
- Intresserad av Uddebo som by/plats
- Få realistiska förväntningar av projektet
- Att kunna presentera för andra vad Prova Bo/ Småhusprojektet är
- Landsbygdsutveckling
- Vill bygga ekologiskt-jordskepp-solenergi-nya sätt att bygga

*Anna- Uddebo landsbygd och sammanhang. Småhus med gemensamt hus. Ekobyggande.*

*Robert- Jag är här för att känna på och leva mig in i vad detta kollektiva boende-projekt kan innebära. Jag hoppas få med mig en mer insiktsfull och realistisk bild av hur ett liv här kan bli.*

*Malin- Jag kom hit för att jag tycker det är ett intressant projekt som jag skulle vilja höra mer om, ifall jag eventuellt vill vara med i det sen.*

*Olafur- I've been around Uddebo a few more times because of friends, and when I heard of this project it sounded interesting. Uddebo is also a good place to be at. So that is at least two things at once. It is all the reason needed to drive from Malmö to Uddebo.*

*Sandra –Se nya boendemöjligheter, ev. skapa ett eget bo. Nyfikenhet. Att kunna presentera för andra som är intresserade av att flytta hit*

*Einar –Allmänt intresserad. Vill gärna hjälpa till en del med genomförandet, och är intresserad av vad folk tänker sig kring gemensamt beslutsfattande och konfliktlösning.*

*Jandi –Kom ut för att titta till vagnen och Erik och Sandras bygge och höra om bygga bo projektet.*

*Elin –Bor i hus på Kilavägen. Min bror vill bygga hus här-kanske. Intresserad av miljövänliga metoder, solenergi, jordskepp, mm.*

*Katrin –Håller i workshopen som del av ex-jobb i arkitektur. Jobbar med social hållbarhet och undersöker hur ett billigt boende kan se ut, och boosta projektet framåt.*

*Klara – Här för att hålla i workshopen med Katrin. Intressant projekt. Undersöka platsen, sammanhanget. Förstå.*

*Caroline – Vill vara med och skapa billiga hållbara boendelösningar i Uddebo. Brinner för byggande, gemenskap och bidrar gärna på alla sätt jag kan.*

### **Carolin informerar om Uddebo och idén från Prova bo till Uddebo**

#### **Småhusprojekt**

Idén Prova bo började efter ett studiebesök på en bo-mässan på Nääs 2010, med hus gjorda av 12 olika arkitekter/konstnärer. 15kvm. Tanken var att det skulle byggas en camping dit man kunde flytta lätt och billigt för att med tiden etablera sig i trakten.

För tre år sedan blev det okej att bygga på fotbollsplanen bredvid väveriet av de som ägde marken. Det finns ingen detaljplan.

Det finns en byggnad med vatten och möjlighet till gemensamhetshus med kök-duschoa mm.

Nu heter projektet *Uddebo Småhusprojekt* som ska styras av de människor som vill bygga och bo.

#### **Föreningar i Uddebo:**

- Gula huset- byggnadsvård, konstpadding, öppen förskola, kurser, kulturplanetensommarverksamhet för ungdomar, marknader. Målet är ett aktivitetshus för medlemmarna.
- Konst & trummelurhuset –kurser i afrikansk dans, trummor och yoga
- Bilpool
- Inköpsförening
- Podradio-konsum
- Kör
- Bygdegårdsföreningen
- Verktygspool
- Samåkning
- Ateljéhuset väveriet
- Nybyggd bastu
- Uddebofestivalen

Dessa föreningar har bildats under de senaste fem åren. Sedan dess har Uddebo fått ca 50 nya invånare.

#### **Workshop -Funktioner i det enskilda boendet och gemensamma huset**

Se bilder

#### **Diskussion och frågor kring organisation, finansiering och kostnader**

- Hur tar vi beslut och hur organiseras samboendet?
- Om området ska klassas som fritidsområde kan man inte vara skriven där, men det skulle kunna lösas med att alla har en gemensam adress någon ananstans.
- Vilka är de gemensamma behoven, målen?
- Bygglövsansökning –kostnaden delas mellan medlemmarna, summa okänd -beror på byggnadernas yta, vi tar kontakt med och bjuder in stadsarkitekt till nästa träff 21-22 februari.
- Byggkostnad –ca.40 000 Det egna huset 20 000. Det gemensamma huset 20 000. Jabo har erbjudit 5 friggebodar á 15 kvm till lågt pris. Vi undersöker möjligheten med dessa vid nästa träff. 21-22 februari.
- Avgift för nyttjanderätt av marken -?
- El och vatten V/A –kostnaden delas mellan medlemmarna
- Crowd funding och bidrag från kommun och EU -möjliga sätt att få pengar till ombyggnad och bygglovsansökning.

#### **Att göra fram till nästa möte**

- Vi delar materialet på facebook och via dropbox. Detta blir en gemensam plattform där alla ska kunna dela och bjuda in medlemmar.
- Vi ses igen 21-22 februari för att kolla närmare på hur vi kan använda friggeboden och hur vi kan gå vidare med organisation och finansiering. Stadsarkitekten/bygglovshanläggare bjuds in till mötet.
- Katrin gör en Sketchup modell över marken och befintlig byggnad som delas via facebook och dropbox. På så sätt kan den som vill skissa vidare över hur området kan komma att se ut.

## 5\_Funktioner i det gemensamma huset

- Laga mat
- Äta
- Skafferi
- Förråd
- Tvätta kläder
- Tvätta sig själv
- Toalett
- Umgås
- Fest
- Gäster
- Musik
- Träning
- Ateljé, verkstad
- Underhållning
- Odling
- Växthus
- Djur
- Fordon
- Värmekälla
- Solpanel



## 5\_Funktioner i det enskilda boendet



#### 4\_Stora kartan\_trådar och etiketter Gångstråk och betydelsefulla platser



#### 3\_Observationer från platsen



1\_Tankar kring platsen baserat på diskussioner och samtal under dagen: Den röda linjen representerar en avskärmning mot vägen som går på andra sidan ån Assamn. De gröna höjdkurvorna representerar tankar för att skapa en mer kuperad yta-den gamla fotbollsplanen är väldigt plan.



2\_Skissförslag över placering av byggnader *huller om buller* på tomten med ett centralt växthus och områden med djur (orange), baserat på diskussioner och samtal under dagen. Det rinner en bäck genom skogspartiet till höger i bilden.  
-Nära skogen och bäcken så att man kan höra vattnet.

3\_4\_Samlad bebyggelse eller *huller och buller*



## Workshop\_2 TILLSTÅND ATT BYGGA

### 1\_Frågestund med planarkitekten och bygglövsarkitekten i Tranemo kommun.

Syfte: Att involvera plankontoret i planerna och att själva få ökad förståelse för regelverket.

Utförande: Vi kollar på platsen och byggnaden. Gruppen presenterar sina idéer för arkitekterna och de berättar om de regler och processer som finns att förhålla sig till för att kunna transformera platsen till en boplatz.

### 2\_Studiebesök.

Syfte: Att inspireras till ett eget bygge.

Utförande: Vi besöker Peter Skhoder som bor i området och som har byggt sitt eget hus genom att successivt göra tillägg till något som ursprungligen var en bovagn. Peter delar med sig av sina erfarenheter.

### 3\_Modellworkshop

Syfte: Att få en känsla för utrymmet av ett hus på 15-25 kvm.

Utförande: Genom ett förberett modulsysteem får deltagarna bygga sin egen modell. (Modulsysteem är en anpassad version från *Samskapat boende, exjobb CTH ht 2013*) Genom att utgå från de funktioner som angavs som önskvärda i det privata boendet från workshop\_1. Första delen är att skriva en specifikationslista över krav och önskemål. Det andra är att bygga modellen och det tredje är att utvärdera sin modell utifrån listan.



### Funktionsspecifikation:

Med utgångspunkt från etiketterna valda för det privata huset under W\_1 fick deltagarna göra en lista på de utrymmen och kvalitéer som önskades för det privata huset.

### Yta:

Med utgångspunkt i friggeboden 15 kvm gavs deltagarna möjligheten att välja byggnadsstorlek från 15 kvm med tillbyggnad på 2-3 m åt vardera håll.

### System:

Ett stomsystem indelat i en-meters sektioner gav en hänvisning om skala. Varje fasadmodul var anpassad för de olika ytmåtten och uppgick till fyra m i höjd. Höjden tillåter ett loft i huset.

### Fasad:

Fasaden kunde deltagarna utforma fritt utifrån egna önskemål om öppningar.

### Våningsplan:

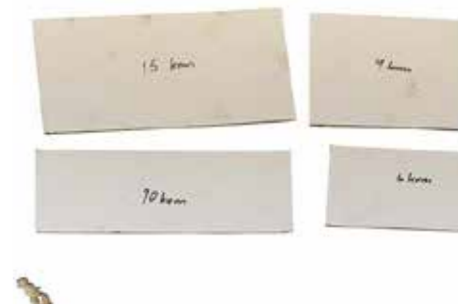
Våningsplan gav möjlighet att skapa olika nivåer i huset.

### Taket:

Valbara tak var sadeltak och pulpettak.

### Utvärdering:

Efter färdig byggnad fick deltagarna utvärdera sin byggnad utifrån sin specifikationslista.



## Workshop\_2 ANTECKNINGAR

Möte med Bygglövshandläggare (Gunilla), Planarkitekt (Elin), Teknik (Nils)  
Sekreterare: Katrin Lysvret  
Utskickat via mail till deltagare och till allmänheten via Facebook-grupp

### Uddebo Småhusområde vision:

- Nytjandeavtal med Sjömarkens svets och smide (25 år)
- Bostadsrättsförening äger det gemensamma huset
- Ingen vinst vid köp och sälj av de små husen

kommentar: Arrende brukar vara 49 år, om man etablerar sig vill man veta att man får bo kvar.

### Frågor

- Fritidshus/koloni/camping?
- Samlat bygglov eller enskilda bygglov?
- Krav på detaljplan?
- Egna energisystem?

### Olika modeller för planbestämmelser:

- Kolonilottsområde
- Fritidshusområde
- Camping
- Experimentboende?(Boverket)
- Andra exempel från liknande projekt?

+ Lättare krav för tillgänglighet och uppvärmning i ett fritidshus eller kolonistuga

- Du får inte mantalsskriva dig på adressen av ett fritidshus eller kolonistuga

-Vem som helst ska få hyra in sig på en camping

### Sammanfattning

Gunilla som är bygglövshandläggare ser positivt på de idéer som presenteras och efterfrågar exempel från andra liknande projekt.

- Nästa helg besöker vi Skärkäll!
- Ytterligare exempel..??



## Extra\_ Inspirerande besök hos Peter Schoder

### Färg och form hemma hos bildhuggaren, (SE)

**Hemma hos bildhuggaren Peter Schoder som bor utanför Gällsta, på gränsen mellan västra Götaland och Småland kan man sitta länge, både i samtal och i förundran över alla spännande detaljer och föremål.**

Några år tillbaka bosatte sig Peter här i en begagnad byggarack utan el eller avlopp. Sedan dess har huset skulpterats fram bit för bit. Den ursprungliga baracken är idag kök med vedspis och runt denna har olika rum adderats. Husets värms med vattenburen golvvärme som värms av vedspisen i köket. De mesta byggmaterialet är återvunnet och funnet och formen har fått präglas av vad han fått tag i. Resultatet är en fantastisk blandning av gamla spröjsade fönster i olika former och storlekar, vägg- och takpartier i olika material som aldrig kunnat formuleras på ett ritbord.

Runt huset har också en prunkande trädgård och andra ekonomibyggnader vuxit fram. Peter hjälper också några vänner att transformera ytterligare en byggarack till en egen stuga på tomten. Till denna barack har lagts till isolering, en ny isolerad takkonstruktion och en veranda -och så har ännu en oas skapats. Beundransvärt är också Peters förmåga att använda starka färger. Min egen reflektion är att detaljrikedomen och färgerna i kombination gör att det inte känns grått utan varmt och inbjudande.



1. Vy in till sommarrummet som omgärdar köket.
2. Köket med vedspisen i förgrunden och entrédörren i bakgrunden.
3. Öppen spis murad med natursten och återvunnet tegel.
4. Peter berättar för besökarna om sitt hem.

## Studiebesök SAMMANFATTNING från Bottna, Gerlesborg och Skärkäll ateljéby 2014.03.02

Text: Katrin Lysvret

Utskickat via mail till deltagare och till allmänheten via Facebook-grupp

Vi åkte norr ut längs kusten för att besöka tre intressanta projekt som ska ge oss kunskap och perspektiv på hur det går till att bygga. Intressant för oss var att kolla på processen bakom de projekt som vi besöker. Hur ser resan ut från idé till färdig byggnad? Vilka erfarenheter har människorna bakom de här projekten? Hur finansieras projektet? Vilka tekniker används? Hur funkar det med planer och bygglov? Projekten vi besökte var Skärkäll ateljéby -ett kollektivt småhusbyggande, tre olika ler- och halmhusbyggen och ett micro-hus.

### Innehåll:

Läget -Gerlesborg  
Hos Lena Falkheden i Bottna –halmhus nr 1-2  
Hus på hjul  
Maja och Jesper –halmhus nr 3  
Skärkäll Ateljéhus-by  
Vad kan vi lära oss av det här?

### Läget –Gerlesborg



Gerlesborg ligger i Tanums kommun på bohuskusten. Gerlesborg med omnejd har genom inflyttning av många verksamma inom konst och kultur blivit ett område rikt på verksamheter trots sitt ringa invånarantal. Här finns många ideella föreningar och andra initiativ som kretsar just kring konst, kultur och innovativt byggande och man är mån om sitt kulturhistoriska arv. Inte helt olik Uddebo med andra ord. Förutom konstskolan finns här KKV som har blivit en välkänd konst och kultur verkstad, det finns en inköpsförening för ekologiska varor mm.

Några saker som händer i Gerlesborg:

- Gerlesborgs school of fine arts sedan 1944
- Botnik Studios
- Bottna kulturfestival
- Bottnafjordens inköpsförening
- De fria konstnärerna
- Konstnärernas kollektivverkstad-Bohuslän
- Scenkonst Gerlesborg
- Skärkälls ekologiska ateljéby

### Hos Lena Falkheden i Bottna –halmhus nr 1-2



Lena Falkheden är professor inom hållbar arkitektur på Chalmers och bor i Bottna. Bottna ligger ett par kilometer från Gerlesborg. Lena har på sin tomt byggt två fantastiska ler- och halmhus.

**BYGGPROCESS:** Husen tog ca.1 år respektive att bygga. Husen är byggda med handkraft. Under byggprocessens gång bedrevs kursverksamhet med studenter från Chalmers. Materialet är införskaffat lokalt.

**BYGGLOV:** Båda husen på tomten har byggts och ersatt redan befintliga ekonomibyggnader (lador). Genom att bygga inom samma mått som de befintliga husen krävs inget nytt bygglov utan det räcker att göra en bygganmälan för att få lov att börja bygga.

**BYGGTEKNIK:** Lera och halm. Trästomme. Det första huset med bärande halmkonstruktion och det andra med självbärande trästomme. Den självbärande trästommen från den gamla ladan kunde användas. En stor fördel med det är att taket kunde byggas före halmväggarna.

### Hus på hjul



Markus har byggt ett litet hus som går att sätta på hjul. Förutom att fixa med huset och förbereda för odlingsäsongen jobbar Markus över webben med bl.a. hemsidor.

**BYGGPROCESS:** Huset tog ca.6 mån att bygg. Huset är byggt inomhus och kunde därför byggas under vinterhalvåret. När huset stod klart fraktades det på plats. Huset värms med vedeldad kamin. Behoven görs på utedass. Det finns el indraget från grannfastigheten samt solpanel på taket. Tack vare takfönster är behovet av elektrisk belysning litet.

**BYGGLOV:** Inget bygglov. Hus på hjul kräver inte bygglov men kan tvingas flytta. Syftet med detta undantag från bygglovskrav från boverket är att kunna bo provisoriskt under byggtid för boningshus eller annat arbete.

**BYGGTEKNIK:** Trä. Underrede i stål. Isolering hampa.

### Maj och Jesper -halmhus nr 3

Tyvärr saknas bilder då besöket gjordes efter mörkrets inbrott. De som har byggt och som bor i huset är Maja Lindstedt och Jesper Zander. Både Maja och Jesper är yrkesverksamma inom byggnadsvård och ekologiska byggtekniker. Huset är grönt på utsidan. 1,5 vån.

**BYGGPROCESS:** Huset har tagit sju år att färdigställa. Bygget har skett med hjälp från kursverksamhet. Under byggtiden har byggherrarna bott i en bovagn på tomten.

**BYGGLOV:** Ja

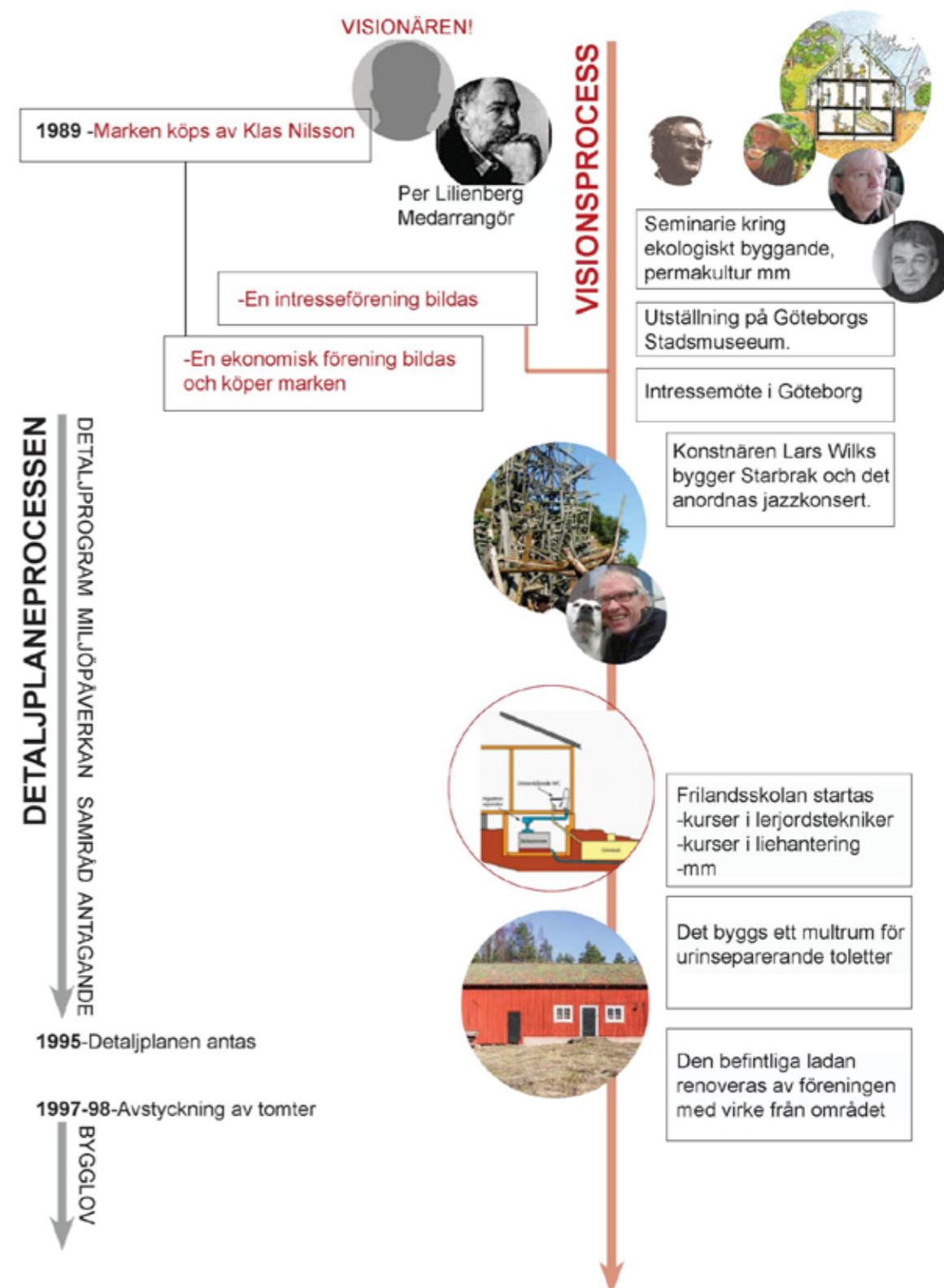
**BYGGTEKNIK:** Halm och lera.

### Skärskäll Ateljéhus-by



Skärskäll ligger i en klippskreva vid änden av en snirklig och brant grusväg. Vädret var tyvärr inte det bästa när vi var där vilket gör att bilderna är gråare än verkligheten. Det första fröet till Skärskäll såddes 1994. Vi möter upp Gunnar Bäck som varit med sedan starten.

**BYGGPROCESS:** Marken köptes 1989 på exekutiv auktion av en privatperson med mycket pengar och med en vision. Med hjälp av olika aktiviteter och andra omsorgsfullt valda aktörer skapade man intresse för platsen och projektet. Man kan säga att det pågår två parallella processer under åren som leder fram till bygget av privata hus. Den ena är detaljplanprocessen och den andra är visionsprocessen.



**Ägande av marken och egenbestämmande.** Klas Nilsson äger marken fram till dess att intresset för projektet är tillräckligt stort. Ur intresseorganisationen bildades en ekonomisk förening som med hjälp av egna insatser samt gemensamma lån hos banken i Tanum kunde köpa marken av Klas Nilsson. Insatsen för att gå med i föreningen var 50 000 kr. Genom insatsen köpte man sig rätten att på sikt bygga ett hus på marken.

**Detaljplaneprocess.** Planarbetet tog 4 år att genomföra och var klart 1995. Den uppskattade kostnaden för planarbetet var 150-200 000 kr som föreningen betalade. Under planarbetet ska alla berörda av planerna höras samt miljöpåverkan utredas. Under planarbetet gjordes bland annat en bedömning för hur många hushåll som var rimligt att marken skulle kunna försörja, och därav sattes antalet tomter för området.

**Gemensamt byggande samt avstyckning av tomter.** Beslut om att stycka av tomter togs då man ansåg att slitningarna skulle bli för stora om man försökte bygga gemensamt. Kunskap och ekonomiska möjlighet för att bygga skilde sig mellan medlemmarna. Avstyckningen av tomterna pågick mellan 1997-98. Alla medlemmar fick peka ut vilket område de var intresserade av. Lyckligt nog var det inga som var intresserade av samma tomt. Efter avstyckningen av marken bildades också en samfällighetsförening parallellt med den ekonomiska föreningen, som omfattar den gemensamma markens underhåll och nyttjande. Det har tagit ungefär tio år från att föreningen bildades till dess att det egna huset står där.

**BYGGLOV:** För byggandet upprättades ett **generellt bygglov** som gällde för alla tomter. Genom bygglovet hade man rätt till ett eget hus och ateljé. Regleringar för storlek, höjd och placering för byggnaderna specificerades i detaljplanen. Alla har inte byggt på sin tomt i området.

**VISIONSPROCESSEN:** Det var Klas Nilsson med flera som tillsammans anordnade seminarier, möten och utställning för att hitta intresserade till projektet med Skärkäll. En av medarrangörerna var den dåvarande rektorn för Gerlesborgsskolan, Per Lilienberg. Även under åren då planarbetet pågick hände saker på platsen och medlemsantalet ökade allt eftersom. Några av de saker som arrangerades var skulpturbygge och jazzkonsert med Lars Wilks. Det byggdes ett stort multrum för att ta hand om avloppet vilket möjliggjorde att ingen anslutning till kommunalt avloppssystem krävdes. Den fallfärdiga ladan renoverades av föreningsmedlemmarna med virke från området. På så sätt fick man kunskap om att bygga och att utvinna virke ur egen skog. Det startades en *Frilandsskola*, som arrangerade kurser i bland annat lerbygge och liehantering.

#### NÅGRA AV AKTÖRERNA OCH INSPIRATÖTRERNA UNDER VISIONSPROCESSEN

*Uppsala-professorn Mats Wolgast, BMC, har gjort sig känd för sitt arbete för att införa urinseparerande avloppssystem. Hans forskning har bedrivits i strävan efter ett system för återvinning av avloppets närsalter, och för att eliminera utsläpp av patogena bakterier och virus - framför-allt de som ligger bakom ungdomsdiabetes.*

<http://www.porso.se/produkter-toa.html>



*Folke Günter är verksam som föreläsare och kursledare inom ekologi och ekologiska system. Han har doktorerat inom systemekologi och Natural resource management. Han håller kurser inom ekologi, humanekologi, permakultur mm. Han bedriver också eget jordbruk.*

<http://www.holon.se/folke/swednew.shtml>



*Bengt Warne är känd för konceptet Naturhus, huset i ett växthus. Naturhuset ska vara ett levande kretsloppshus som bjuder på skiftande upplevelser. Där kan man styra de fyra elementen – eld, luft, vatten och jord – var för sig eller så att de samverkar på bästa sätt ur ekonomisk och humanekologisk synpunkt.*

[http://www.ecosol.se/NATURHUS\\_SV/NATURHUSET\\_INGAR%C3%96.html](http://www.ecosol.se/NATURHUS_SV/NATURHUSET_INGAR%C3%96.html)



*Lars Wilks är konstnären bakom Nimis, svartbygget vid Håle stenar i Kullabergs naturreservat i Skåne. Nimis är latin och betyder "för mycket". Det är byggt av drivved och består av ganska glest ihopspikade plankor och trägrenar som bildar gångar, rum och torn. Utan Bygglov har bygget lett till en rad juridiska processer med böter som följd. Verket som fortfarande står kvar är ett populärt turistmål. Det uppfyller dock inte kraven för klättrvänliga byggnader och har lett till personskador. (Wikipedia) Ett liknande verk fast betydligt mindre uppfördes på Skärkäll.*

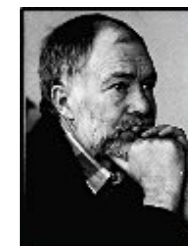


*Jens Arnfred är arkitekt och en av grundarna bakom det danska arkitektkontoret Vandkunsten. Vandkunsten har gjort sig kända för att bygga med stor försiktighet och respekt för det naturliga landskapet i samband med ett bostadsprojekt i Hestra utanför Borås.*



*Per Lilienberg är konstnär och dåvarande rektor på Gerlesborgsskolan.*

*Lennart Grip Arkitektur professor på LTH.*



**SOCIAL PROCESS:** Gunnar framhåller att han är väldigt nöjd med boendet idag. Han berättar med glädje om alla lärrika arrangemang under åren. Från Gunnars berättelser att döma har det under processen också uppstått en del djupa konflikter, man har provat många metoder för konflikthantering, tagit in folk utifrån men det har ändå varit svårt. Att vara vänner sedan tidigare tror Gunnar gör det lättare. Att lära känna folk genom en ekonomisk förening blir att se folks sämsta sidor säger han. Gunnar framhåller det större sammanhanget med Gerlesborg och KKV och att Skärkäll inte är en autonom samhörighet. Inom Skärkäll förening händer det ibland att det arrangeras sociala aktiviteter. I föreningen delar man på det praktiska underhållet för markerna och hjälps åt med vedklyvning mm och har gemensam konstrunda.

## Vad kan vi lära oss av det här?

**Skärkäll** ekoby har de likheter med Uddebo Småhusprojekt att det är en samling småhus med gemensamma marker och byggnader som komplement samt att det är byggt med ekologisk och social hållbarhet som utgångspunkt. Det har varit en förutsättning för Skärkäll att det funnits någon som liggat ute med pengar. En annan förutsättning för att få igenom detaljplanen har varit att det funnits forskningsunderlag för de ekologiska och tekniska lösningar som använts och som varit okonventionella.

Storleken på området skiljer sig åt i Skärkäll och Uddebo. I Skärkäll finns ett tjugotal permanentbostäder och markområdet är betydligt större än det i Uddebo. Skärkäll är avvägt att kunna vara ett i stort sätt självförsörjande område resursmässigt med syfte på odlingsmark och skog. Marken ägs av de boende i området. I Uddebo är visionen just nu att skapa något mer provisoriskt boende, som präglas av enkelhet och där Uddebo i ett större sammanhang kompletterar och samverkar med det privata boendet med tillgång på aktiviteter, odlingsmarker, lokaler för verksamhet mm. Det här skulle också kunna ses som en del i en längre process mot en permanent ekoby, mer likt Skärkäll.

Skärkäll är också ett exempel som visar att det tar tid, dels juridiskt med planläggning men också att komma överens med många. Jag tycker exemplet belyser vikten av att ha ett tydligt beslutssystem och strategi för hur konflikter ska hanteras när en process påbörjas. Det kan se ut på många olika sätt.

**Makus** hus på hjul visar många praktiska lösningar på hur man utformar en kompakt bostad, energisnålt och livskvalitetsmässigt. Det är ett flyttbart hus men byggt med långsiktigt perspektiv i material och kvalitet. Det är därför ett bra exempel som kan användas för att vinna gehör hos planerare och grannar.

**Halmhusen** som är byggda med hjälp av kurser visar på hur ett bygge kan vara utbildande och sprida kunskap samtidigt som de är hållbara och vackra hus. Att se Maja och Jespers byggprojekt visar också att man kan bo provisoriskt länge medans man jobbar för det permanenta. Lera och halm är också en fantastisk byggteknik ur ekologisk hållbarhetssynpunkt.

